

2010

Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın No: 422 ISSN :1302-3624
Müdürlük Yayın No : 052

**ANTALYA İLİNDE EKOTURİSTLERİN TALEP VE
BEKLENTİLERİNİN BELİRLENMESİ**

(ODC: 907; 945.35)

Determining Demand and Expectations for
Ecotourists in Antalya Province

Dr. Zerrin AY

Cumhur GÜNGÖROĞLU

Ali Cem AYDIN

Doç. Dr. Atila GÜL

TEKNİK BÜLTEN NO: 39

T.C.

**ÇEVRE ve ORMAN BAKANLIĞI
BATI AKDENİZ ORMANCILIK ARAŞTIRMA
MÜDÜRLÜĞÜ**

**SOUTH-WEST ANATOLIA FOREST RESEARCH
INSTITUTE (SAFRI)**

ANTALYA/TURKİYE

YAYIN KURULU
Editorial Board

Başkan

Head

Dr. Mehmet Ali BAŞARAN

Üyeler

Members

Melahat ŞAHİN
Dr. Ufuk COŞGUN
Şenay ÇETİNAY
Kader Hale GÜLER

YAYINLAYAN

Batı Akdeniz
Ormancılık Araştırma Enstitüsü
P.K.: 264
07002 ANTALYA

PUBLISHED BY

South-West Anatolia
Forest Research Institute
P.O. Box: 264
07002 ANTALYA
TURKEY

Tel.: +90 (242) 345 04 38
Fax: +90 (242) 345 04 50
E-posta: baoram@ogm.gov.tr
Web: <http://www.baoram.gov.tr>

ACAR OFSET

Tel : +90 (242) 242 65 01
Faks: +90 (242) 243 88 82

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
İÇİNDEKİLER	i
ÖNSÖZ	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	iv
1.GİRİŞ	1
1.1.Araştırma Alanının Turizm Yönüyle Tanıtımı	2
1.2. Araştırma Alanının Ekoturizm Yönüyle Tanıtımı	3
2.EKOTURİZM VE EKOTURİST KAVRAMLARI	8
2.1 Ekoturizm Kavramı	8
2.2 Ekoturist Kavramı	10
2.3.Ekoturizm Tipleri	11
2.3.1-Bağımsız Ekoturizm	11
2.3.2-Küçük Gurup Ekoturizmi	11
2.3.3-Popüler Ekoturizm	12
3. LİTERATÜR ÖZETİ	13
4. MATERYAL VE YÖNTEM	15
4.1. Materyal	15
4.2. Yöntem	15
4.2.1.Acentelerin Belirlenmesi	15
4.2.2. Anketlerin Hazırlanması ve Uygulanması	16
4.2.3.Örnekleme Yöntemi	18
4.2.4. Verilerin Analizinde İzlenen Yöntem	20
5. BULGULARI VE TARTIŞMA	21
5.1. Acentelere Yönelik Bulgular	21
5.2. Antalya Yöresinde Ekoturizm Etkinliklerinde Bulunan Deneklerin Profili	23
5.3. Ekoturistlerin Eğilimleri	28
5.4 Ekoturistlerin Talepleri, Düşünceleri ve Önerileri	41
5.5. Ekoturistlerin Kavramsal Algılama ve Yorumları	53
6.DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	57
6.1.Acentelerle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulguların Değerlendirilmesi	57
6.2. Ekoturistler ile ilgili Genel Değerlendirme	58
6.2.1. Ekoturistlerin Genel Profiline Yönelik Değerlendirme	58
6.2.2.Ekoturistlerin Kavramsal Algılama ve Yorumlarına İlişkin Değerlendirmeler	59
6.2.3.Ekoturistlerin Eğilimleri ve Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi	62

6.2.4. Ekoturistlerin Talep ve Beklentilerine Yönelik Değerlendirmeler	66
7. SONUÇ VE ÖNERİLER	69
ÖZET	73
SUMMARY	75
KAYNAKÇA	76

ÖNSÖZ

“Antalya İlinde Ekoturistlerin Talep ve Beklentilerinin Belirlenmesi” isimli bu proje Batı Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü ve Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümünün işbirliği ile tamamlanmıştır.

Projenin başlangıç aşamasındaki katkılarından dolayı Antalya Çevre Orman İl Müdürlüğü, Milli Parklar Şube Müdürlüğünde görev yapan Osman YÖNTEM'e teşekkür ederim.

Ekoturizm alanında faaliyetlerini yürüterek ülkemiz turizmine farklı bir bakış açısı getirmeye çalışan ve projenin anket aşamasında yardımlarını esirgemeyen acente yöneticilerine, profesyonel ve yerel rehberlere teşekkür ederim.

Tatil gibi en değerli zamanlarında, büyük bir sabırla anket sorularımızı yanıtlayarak ülkemiz turizmine katkıda bulunmaya çalışan tüm ekoturistlere teşekkür ederim.

Çalışmanın ülkemiz ormanlarının ve turizminin yönetilmesinde atılacak adımlara faydalı olması dileğiyle...

Antalya, Ekim 2009

Dr. Zerrin AY

ÖZ

Bu araştırma projesinde Antalya ilinde ekoturistlerin talep ve beklentilerini belirlemek amacıyla 6 ekoturizm acentesi ile görüşmeler yapılmış, bu acentelerin getirdiği ve herhangi bir acenteye bağlı kalmadan bireysel olarak gelen 385 yerli ve yabancı turist ile anket çalışması yapılmıştır. Anketlerden elde edilen veriler istatistik analiz yöntemleriyle değerlendirilmiş, ekoturistlerin profili, ekoturizm alanlarında ekoturistlerin karşılaştığı sorunlarla, ekoturizm alanlarından talep ve beklentileri ile ekoturizmle ilgili kavramsal yaklaşımları ortaya konmuştur. Ayrıca karar vericiler için Türkiye'nin gelecekteki ormancılık ve turizm politikalarına katkıda bulunacak noktalara işaret edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Ekoturizm, ekoturizm talebi ve beklentileri, Antalya.

ABSTRACT

This study was designed in order to determine demand and expectations of ecotourists in Antalya province by questionnaire method on 385 local and foreign ecotourists brought by 6 ecotourism agency and individual ecotourists. The data which have been obtained by questionnaires have been assessed with statistical analyzing methods. In this research; profiles of ecotourists, problems which they faced on ecotourism areas, their demands, expectations and conceptional approaches of ecotourists are presented. Also some suggestions are indicated the necessities to decision makers for Turkey's future forestry and tourism politics.

Keywords: Ecotourism, ecotourism demand and expectations, Antalya.

1.GİRİŞ

Turizm, sosyal ve kültürel çevrenin korunmasının yanı sıra değişik kültürlerdeki insanların karşılıklı olarak birbirlerini tanınması ve toplumların genel kültür seviyelerinin artmasında önemli bir etkiye sahiptir. Dünya Turizm Örgütü'nün (WTO), 2007 turizm raporunda, Türkiye'nin, dünyanın ve Avrupa'nın en gözde turizm merkezleri arasında yer aldığı belirtilmektedir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın verilerine göre Türkiye 2007 yılında yaklaşık 23,5 milyon turist ağırlayarak bir önceki yıla göre % 18'lik büyüme göstermiştir. Bu büyümeyle Türkiye'nin önümüzdeki 10 yıl içinde en çok talep gören ülkelerden biri olması beklenmektedir.

Türkiye'nin 2007 yılında 18,5 milyar dolarlık turizm gelirin e karşılık, 3.3 milyar dolar tutarında turizm gideri bulunmaktadır. 2007 yılı ihracat gelirleri içinde turizm gelirlerinin payı ise % 17.3 olarak açıklanmıştır (TURSAB, 2008). Turizm sektörü de bu talebin farkında olup dünya turizm pastasından aldığı payı artırma çabası içindedir. 2007-2013 yıllarını kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı sonunda % 9.3'lük yıllık artış oranı ile turizm gelirlerinin 36,4 milyar dolara ulaşacağı tahmin edilmektedir (DPT, 2006). Sektörün önde gelen kurum ve kuruluşları, artan talep ve beklentileri karşılamaya yönelik turizmde çeşitliliğin artırılması, alternatif turizm etkinlikleri oluşturma ve turizmi tüm yıla yayma çabası içindedirler.

Doğal yaşam ve kültür mirasının korunmasına ve tüm dünyaya tanıtılmasına olanak veren turizm şekli olan ekoturizm bu noktada üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. UNEP'in araştırmasına göre ekoturizm, turizm endüstrisinin en hızlı büyüyen segmentlerinden biridir. Dünya Turizm Örgütü'nün (WTO) 1997 yılında yaptığı bir araştırma ekoturizmin bir formu olarak kabul edilen doğa seyahatlerinin bütün turizm harcamaları içinde %7,0 civarında bir ağırlığa sahip olduğunu göstermektedir. Dünya Kaynakları Enstitüsüne göre de 1990'lı yıllarda turizmin genel büyüme hızı yıllık ortalama %4 iken bu oran doğa seyahatlerinde %30-40 olarak belirlenmiştir. Aynı şekilde WTO ekoturizmde yapılan seyahat harcamalarının yıllık artış hızını %20 olarak açıklamaktadır (TURSAB, 2002). 2004 yılında yapılan açıklamada ise ekoturizm/doğa turizminin küresel anlamda tüm turizm endüstrisinden 3 kat hızlı gelişme gösterdiği, uluslararası pazarda, her yıl %10-12 oranında artış gösterdiği belirtilmektedir (WTO, 2004).

Ekoturizm faaliyetlerinin önemli bir kısmının orman sınırları kapsamında gerçekleştiği dikkate alınır sa sınırlı orman kaynakları üzerindeki baskılar arasında ekoturistlerin ve diğer ilgi ve çıkar guruplarının talep ve

beklentileri de önem kazanmaktadır. Bilindiği gibi çoğu kez talep ve beklentiler arasında rekabet, ilgi ve çıkar grupları arasında anlaşmazlık durumları söz konusudur. Ormancılık Ana Planı; Beş Yıllık Kalkınma Planları gibi makro düzeydeki planlarda doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi için, toplumun ormanlardan farklı talep ve beklentileri ile ilgili sağlıklı bilgilerin elde edilmesi ve uygun aralıklarla güncelleştirilmesi önemli bir gereksinim olarak vurgulanmıştır.

Bu araştırma projesinde 385 yerli ve yabancı ekoturistle yapılan anket çalışması sonucunda Antalya'ya ekoturizm amaçlı gelen turistlerin demografik özelliklerinin, talep ve beklentilerinin, ekoturizm alanlarında karşılaştıkları sorunlar çok değişkenli istatistik analiz yöntemleri ile incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bilgilerin, ormancılık ve turizm sektöründe sürdürülebilir gelişime ve bölgenin rekabet düzeyinin artırılmasına yönelik alınacak stratejik kararlara katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

1.1.Araştırma Alanının Turizm Yönüyle Tanıtımı

Bergama Kralı II. Attalos'un akıncılarına "Gidin bana yeryüzünün cennetini bulun" emriyle yola çıkan akıncıların diyar diyar dolaşıp sonunda Antalya'nın bulunduğu yere gelerek "Attalia" adı ile kurdukları kent bugün, turizm konusunda ülkemizin gözbebeği aynı zamanda dünyanın da önemli turizm merkezlerinden biri haline gelmiştir. Antalya'nın 590 km'lik sahil bandının 290 km.si doğal kumsallardan oluşmaktadır. Bilinen tarihi Karain Mağarası ile başlayan Antalya'da yapılan arkeolojik çalışmalarda Antalya ve bölgesinde yaşamın 50 bin yıl öncesine kadar gittiği belirlenmiştir. Antik kentler, limanlar, doğal güzellikler, biyolojik çeşitlilik, jeolojik yapı, iklim gibi çok sayıda özelliği ile Antalya turizm sektörünün vazgeçilmez şehri haline gelmiştir.

Antalya ve çevresinde 1980-1990 yılları arasında turizm hızlı bir gelişme göstermiş Doğu Akdeniz ülkeleri kadar tanınmasa da yüksek fiyatları ile turizmcinin yüzünü güldürmüştür. Yatak kapasitesinin hızlı artışı ve bölgede 5 yıldızlı otellerin inşa edilmesi bu dönemlerde başlamıştır. Körfez Savaşı gibi siyasi etkenler, büyük tur operatörlerinin etkileri, tanıtım ve pazarlama eksiklikleri yanında sektörün gelişme hızına sektörle ilgili yapılan/yapılması gereken AR-GE çalışmaları yetişemeyince, zaman içinde durgunluklar görülmeye fiyatlar düşmeye başlamıştır. Bu durum Antalya'da hem turizm gelirlerinde düşüslere hem de zaman içinde turist profilinin değişmesine neden olmuştur. Neyişçi (2003), yaşanan bu gelişmelerde Antalya'nın turist ve turizm beklentilerindeki köklü değişimi

değerlendirememesinden kaynaklandığını, beklentileri doğru saptamadan doğru arzlar gerçekleştirilemeyeceğini belirtmektedir. Antalya 1980’li yılların sonlarına doğru kapasitesinin çok üzerinde bir nüfusu barındırmaya başlamıştır. Yıllık % 7.69 olan nüfus artış hızı, ülke ortalamasının yaklaşık iki katı düzeyindedir.

Antalya’nın bugününe bakılacak olursa, geçen zaman içinde edinilen tecrübelerle hizmette profesyonelliğe ulaşıldığı görülmektedir. Antalya 2007 yılında 7.291.356; 2008 yılında ise 9.093.071 turisti ağırlamıştır (TUREB, 2009). Bu rakamlar ülkemize gelen turistlerin yaklaşık üçte birinin Antalya’da ağırlandığını göstermektedir. Çizelge: 1’de 1995 yılından bu yana Antalya’da yatak kapasitesinin % 230 oranında arttığı ve Türkiye’deki yatak kapasitesinin % 45’inin Antalya’da olduğu görülmektedir (TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007b).

Çizelge:1.1 Yıllara göre Türkiye ve Antalya Yatak Kapasitesinin Durumu

Table 1.1 Status of Turkey and Antalya Bed Capacity by years.

	Yıllar			
	1995	2000	2005	2007
Türkiye	482.946	568.915	761.585	783.319
Antalya	148.712	188.613	325.788	340.566

Kaynak: T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007b.

1.2. Araştırma Alanının Ekoturizm Yönüyle Tanıtımı

Antalya’nın ekoturizm sektörü açısından taşıdığı potansiyeli ortaya koymak amacıyla aşağıdaki genel bilgilerin verilmesi uygun görülmüştür.

Antalya tipik Akdeniz ikliminin egemen olduğu yazları sıcak ve kurak kışları, ılık ve yağışlı bir iklim kuşağındadır. Coğrafi yapısının zenginliği ve Toros Dağları’nın da etkisiyle aynı anda dört mevsimin yaşandığı bir şehir olarak nitelendirilmektedir. İklimdeki bu çeşitlilik ve yılın önemli kısmının ılık geçmesi ekoturizm aktivitelerinin tüm yıla yayılmasına imkan sağlamaktadır.

Antalya flora yönüyle oldukça zengin olup Akdeniz floristik bölgesine girmektedir. 123 familya, 642 cins, 1916 tür, 2078 takson bulunduğu bilinen Antalya’da 42 familyanın, 183 cinsin, 500 türün ve 533 taksonun da endemik olduğu belirtilmektedir (Tubives, 2009). Makiler 1000 m’nin altında geniş alanlar kaplarken, alçak kesimlerde kızılçam (*Pinus brutia* Ten.), daha yükseklerde sedir (*Cedrus libani* A. Rich.), Toros göknarı

(*Abies cilicica* Carr.) ve karaçam (*Pinus nigra* Arnold. subsp. *pallasiana* (Lamb.) Holmboe) bulunmaktadır. En zengin bitki çeşitliliğini içeren alanların topluca belirlendiği ve tehlike altında bulunan doğal bitki türlerinin ve doğal yaşam alanlarının koruma altına alınması amacıyla oluşturulan Türkiye'nin 122 önemli bitki alanlarından 11 tanesi Antalya'da bulunmaktadır. Bunlardan Antalya Falezleri ve Lara Perakende Kumulları "çok acil", Patara kumulları, Tahtalı Dağı, Bozburun Dağı (Antalya-Isparta), "acil", Bakırlıdağ ve Bereket Dağı, Termessos, Kızıldağ, Geyik Dağı ve Akdağ, Gevne Vadisi ve Gökbel Yaylası (Antalya-Konya), ve Kargıçay vadisi "zarar görebilir" koruma önceliğinde alanlar olarak dikkat çekmektedir (Özhatay ve ark, 2003).

Fauna bakımından da çok zengin olduğu bilinen Antalya'da alageyik, yaban domuzu, karakulak, ayı, yaban keçisi, porsuk, tavşan ve bazı yırtıcı kuş türleri, tilki, sansar, çakal, sırtlan, sincap, kurt, keklik, ispinoz, saka, serçe, üveyik, ibibik, güvercin, çoban aldatan, ağaçkakan, ardıç kuşu, karatavuk, boz bataklık, kaplumbağalar, boz yılan, kör yılan, engerek ve muhtelif cins kertenkeleler, köstebek ile ender olarak da vaşak bulunduğu bilinmektedir. Bunların dışında Antalya'da sekiz adet (toplam 176.704 ha.) yaban hayatı geliştirme sahası bulunmaktadır (Anonim, 2006). Bu sahaların tümünde dağ keçisi anatür iken Düzlerçamı'nda alageyik ve dağ keçisi ana türleri oluşmaktadır. Alageyik üretim istasyonunda ve doğal ortamda yaklaşık 200 kadar alageyik yaşamakta ve nesli yok olma tehlikesi altında bulunmaktadır. Gidengelmiz Dağları, Düzlerçamı/Termessos, Finike Sarıkayalar, ve Alanya'da halen çok sayıda dağ keçisi bulunmakla birlikte sayılarının giderek azaldığı belirtilmektedir. Antalya için nadir görülen vaşak da yok olma tehlikesi altındadır. Bunun yanında çoğunlukla meraklılarının tanıyıp bildiği, yok olma tehlikesi altında dikkat çekmeye çalıştıkları, envanteri bilinmeyen çok sayıda kelebek türü de bulunmaktadır.

Ormancılık yönetimi açısından ise; Antalya Orman Bölge Müdürlüğü ve Çevre ve Orman İl Müdürlüğü kapsamında yönetilmektedir. Antalya'da taşıdığı eşsiz değerler nedeniyle 4 milli park, 3 tabiatı koruma alanı, 3 tane de tabiat parkı olmak üzere toplam 100.396.6 ha. alan koruma statüsünde bulunmaktadır. Bu milli parklar ve tabiat parkları içerisinde; yerli ve yabancı turistlerin günübirlik dinlenme ihtiyaçlarına, çadır kamp ve karavan ihtiyaçlarına cevap verebilecek alanlar mevcuttur.

Çizelge, 1.2.1 ve 1.2.2'de Antalya ilinin nitelik ve ağaç türleri itibarı ile alansal durumları çizelge 1.2.3'te de Antalya'da korunan alan statüsündeki yerler listelenmiştir.

Çizelge 1.2.1: Antalya İli Orman Varlığı (ha.)

Table 1.2.1 Forest Entity of Antalya Provincial (ha.)

Nitelik	Alan (ha)
Normal Orman	576.818,9
Bozuk Orman	538.167
Toplam Orman	1.114.985,9
Ormansız	934.879,2
Genel Alan	2049865,1

Kaynak. Anonim, 2006

Çizelge 1.2.2 Antalya İli Ağaç Türleri (ha.)

Table 1.2.2 Tree Species of Antalya (ha.)

Ağaç türleri	Alan
Kızılçam	795.823,5
Karaçam	79.160
Göknar	79.383,5
Sedir	115.903,7
Ardıç	15.077,5
Fıstıkçamı	7.825
Meşe	2.1051,7
Okaliptüs	761

Kaynak: Anonim, 2006

Çizelge 1.2.3. Antalya’da Korunan Alanlar

Table 1.2.3 Protected Areas in Antalya

Koruma statüsü	Alan (ha.)
Milli Parklar	
Olimpos Bey Dağları Milli Parkı	34.400
Köprülü Kanyon Milli Parkı	36.614
Termessos (Güllükdağı) Milli Parkı	6.702
Altınbeşik Mağarası Milli Parkı	1.156
Tabiatı Koruma Alanları	
Dibek Tabiatı koruma Alanı	550
Çıglıkara Tabiatı koruma Alanı	15.889
Alacadağ Tabiatı koruma Alanı	427
Tabiat Parkları	
Kurşunlu Şelalesi Tabiat Parkı	586,5
İncekum Tabiat Parkı	27,1
Güver Kanyonu Tabiat Parkı	4.044

Toplam Korunan Alan	100.395,6
----------------------------	------------------

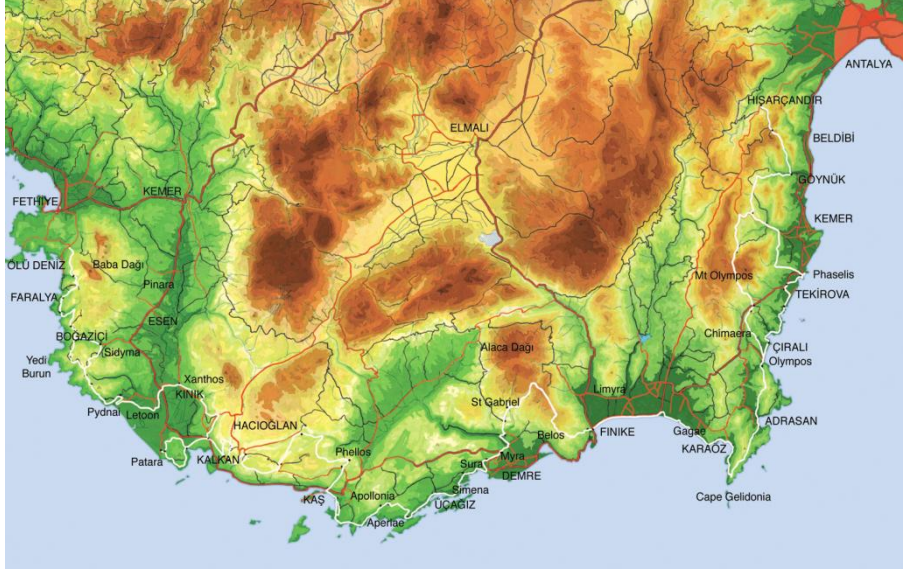
Kaynak: <http://www.milliparklar.gov.tr>'den alınan bilgilerle oluşturulmuştur.

Türkiye'nin iki önemli ve uzun mesafe yürüyüş rotasının da önemli kısımları Antalya sınırları içinde kalmaktadır. Ortalama 500 km uzunluğunda olan her iki rota da İngiliz Kate Clow tarafından işaretlenmiştir. Çeşitli kaynaklarca dünyanın en iyi 10 uzun mesafe yürüyüş rotasından biri olarak gösterilen Likya Yolu Fethiye'den başlayarak Antalya'ya kadar uzanan ve tarihte Likya olarak adlandırılan Teke Yarımadası'ndaki patikalardan bir kısmının işaretlenip haritalanması ile 1999 yılında açılmıştır. Saint Paul Yolu ise Perge ve Aspendos'tan başlayıp iki koldan devam ederek Köprülü Kanyon Milli Parkı, Eğirdir Gölü ile devam eden rotadır ki bu da 2004 yılı baharında kullanıma açılmıştır. Her iki yürüyüş rotası da yerli ve yabancı ekoturistlerin en fazla ziyaret ettikleri yerlerdir.

Antalya'da yörük yaşamı ve kültürü unutulmaması gereken önemli bir unsurdur. Osmanlı Devleti kayıtlarında "Yörükler Taifesi" olarak adlandırılan Yörükler, Orta Asya'dan Anadolu'ya göç ederek bir kısmı Toros Dağları'na yerleşmişler ve yakın bir zamana kadar konar göçerliklerini korumuşlardır. Antalya yöresinde en fazla bilinen yörükler Karakoyunlu, Akkoyunlu, Tekeli, Karakeçili, Akkeçili, Sarıkeçili, Aksıgırlı, Fettahlı, Hacımehmetli, Güzelbeyli, Honamlı (Recepli), Ötgünlü, Saçıkaralı, Töngüşlü, Kızılışıklı, Çoşlu, Solaklı obalarıdır. 1950'li yıllarda sayıları yüz binlerle ifade edilen Yörükler son kırk yılda yerleşik yaşama geçmiştir. Çimrin'e (2008) göre, hiçbir yerde evi, yurdu, bir karış toprağı olmayan yalnız çadır yaşamı sürdüren; nerede taze ot ve sorunsuz yurt bulurlarsa orada konaklayan Yörükler ise yok denecek kadar azdır. Bunlar Döşemealtı, Çubuk Boğazı, Serik Ovası; yaz aylarında ise Elmalı, Korkuteli, Saklıyaylası, Beyşehir Yöresi'nde konaklamaktadırlar.

Giderek kaybolan otantik yörük yaşamı ve kültürü hem korunması hem de tanıtılması bakımından ekoturizm yönüyle de önemli ve ilgi çekici bir unsurdur. Antalya'da faaliyet gösteren bazı yörük dernekleri bu kültürü tanıtmak amacıyla Köprülü Kanyon ve civarındaki dört köyde yörük çadırları kurarak, yörük yaşamını tanıtmaya ve göç yollarını bisiklet turizmine kazandırma girişimlerine başlamışlardır.

Antalya'da kurumsal anlamda yapılan ekoturizme yönelik çalışmalar içinde en dikkat çekici olanı ise, Eylem Planı 2013'tür. Ekoturizm konusuna çok sınırlı da olsa değinilen planda, *Antalya, Antalya'nın Doğusu, Ekoturizm Bölgesi* olarak ele alınmıştır. Antalya için, söz konusu çalışmaların 2009 yılında başlaması ve 2 yılda tamamlanması öngörülmektedir.

Şekil 1 Likya yolu haritası

Figure 1 Map of Lycian Way.

2.EKOTURİZM VE EKOTURİST KAVRAMLARI

2.1 Ekoturizm kavramı

Ekoturizm kavramı ile ilgili literatürde çok sayıda yayın bulunmaktadır. Bu başlık altında bu iki terimin dünyada kabul gören tanımları sunulacaktır.

Ekoturizm önceleri, çoğunlukla bireysel veya bir kaç kişi ile küçük guruplar halinde yapılan seyahat olarak tanımlanmıştır. Bu kişiler çoğunlukla eldekilerle idare eder şekilde; bulduğu yerde kalan, bulduğunu yiyen, elde ettiği bilgiyle yolculuk eden kişiler olmuşlardır. Page ve Dowling'in (2002) anlatımıyla, Lindeberg ve McKercher (1997) ve Fennell (1999) çalışmalarında ekoturizmin tarihini tartışmışlar ve ortak bir noktada birleşmişlerdir. Her iki yayın ekoturizmin küresel turizm içinde bir yer edinmeye başlaması ve doğal çevreye olan ilginin artmasıyla 1980'li yıllarda ortaya çıktığını ileri sürmektedir. Ancak bu olgu turizmle ilgili çalışmalarda çok daha önce fakat *ekoturizm* terimi olarak adlandırılmadan başka isimlerle yer almıştır.

Ekoturizm kavramı sürdürülebilir kalkınma ile beraber ele alınmaktadır. Birleşmiş Milletler Çevre Programı ve Dünya Turizm Örgütü (WTO) 2002 yılını ekoturizm yılı olarak ilan etmiştir. Ekoturizm kavramı güçlü bir doğa bağlantısını ve sosyal sorumluluk sağduyusunu birlikte ele almaktadır. 2002 yılında Uluslararası Ekoturizm Topluluğu'nun (TIES) doğal alanlara yapılan ve yerel halkın refahını gözeten sorumlu seyahat" şeklindeki tanımlaması geniş kesimlerce kabul görmüştür (Kerstetter ve ark.,2004).

Günümüzde yapılan tüm tanımlara bakılmak suretiyle ekoturizm hakkında üzerinde fikir birliği bulunan temel bileşenler şu şekilde özetlenebilir (Gül ve Özaltın, 2007b);

- ✓ Doğa temelli olması özellikle doğanın yapısı ve işleyişi ile kültürel değerleri anlamaya dönük bir çaba ve bu çabayı korumaya katkısı olarak dönüştürme eğiliminde olması,
- ✓ Biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunması,
- ✓ Yöre insanının katılımının sağlanması ve yaşam seviyesinin yükseltilmesi, sosyo-ekonomik yararlar sağlanması,
- ✓ Olumsuz çevresel ve sosyo-kültürel etkilerin en aza indirgenmesi için etkinliklerin hem turistler hem de yerel halkın sorumluluğunda düzenlenmesi,
- ✓ Doğal ve sosyo-kültürel çevre üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirmesi,

- ✓ Küçük gruplarla yada bireysel olarak gerçekleştirilmesi,
- ✓ Alanın doğal ve kültürel değerlerine karşı duyarlılığı ve bilinci artırması,
- ✓ Yapay elemanlar ve fiziksel tesisleri kesinlikle minimum ölçüde tutma ve bu tesisleri basit tipli, doğal çevreyle ve yerel mimariyle uyumlu inşa etmesi,
- ✓ Doğaya saygılı, sorumlu, kabul edilebilir ve akılcı bir doğal turizm etkinliği şeklinde özetlenebilir.

Aslında doğa turizmi etkinliği olarak gerçekleştirilen bazı etkinliklerin ekoturizm etkinlikleri olarak değerlendirildiği gözlenmektedir. Ekoturizm etkinliğinde, hissedilen macera heyecanı ya da fiziksel başarı elde etme düşüncesi kadar doğaya katkı, öğrenme ve takdir ölçüleri ile tatmin olma özelliği olmalıdır. Bir etkinliğin ekoturizm kapsamında olabilmesi için taşınması gereken bazı temel nitelikler şu şekilde özetlenebilir; (Gül ve Özaltın, 2007a).

- ✓ Mevcut doğal ve kültürel kaynağa zarar vermemeli ve doğal çevreyi tüketmemelidir.
- ✓ Söz konusu etkinlik, doğal ve kültürel kaynak değerlerinin korunması, geliştirilmesi ve ekolojik bütünlüğe doğrudan katkıda bulunacak net bir yarar sağlamalıdır.
- ✓ Doğa ve çevre etiğini ve çevre açısından uygun davranış biçimlerini teşvik etmelidir.
- ✓ Etkinlikler, insana değil doğaya dönük olmalıdır. Yani ekoturist doğayı olduğu gibi kabul etmeli, kendine göre düzeltme ve değiştirme beklentisinde içersinde olmamalıdır.
- ✓ Dışsal değerlerden çok içsel değerler üzerinde yoğunlaşmalıdır.
- ✓ Doğal alan ve gelişmemiş alanlarda doğal çevreye eşlik eden kültürel unsurlarla ilk elden buluşma imkanı sağlamalıdır.
- ✓ Etkinlik sürecine yöre insanların aktif katılımını sağlayacak potansiyele sahip olmalıdır. Böylece onlarında bu imkandan faydalanması suretiyle alanın doğal ve kültürel kaynaklarına daha çok değer verilmesi sağlanmalıdır.
- ✓ Ekoturizm etkinliğinde, hissedilen macera heyecanı yada fiziksel başarı elde etme düşüncesi kadar doğaya katkı, öğrenme ve takdir ölçüleri ile tatmin olma özelliği olmalıdır.

Ülkemizde doğal veya kültürel ortamda yapılacak ekoturizm etkinliklerini kavramsal ve temel özellikleri dikkate alınarak şu şekilde gruplandırmak mümkündür (Gül ve Özaltın, 2008).

Ekoturizmde doğanın kıymetini bilme, doğayı seyretme, bozmadan kullanma, doğayla iç içe olma, doğadan bir şekilde zevk alma gibi amaçların teorik olarak belirlenmesi, ekoturizm faaliyetlerinin bu amaçlar doğrultusunda yapıldığı anlamına gelmez. Operatörlerin ve ekoturizm adı altında seyahat edenlerin hepsinin çevreye duyarlı olması beklenemez. Doğa temelli turizm faaliyetlerinde bulunan turistler davranış, amaç ve çevre duyarlılığı ve ekoturizm hakkında bilgi ve yönelim bakımlarından homojen bir grup oluşturamazlar. Doğa temelli turistler ile ekoturistleri birbirinden ayırmak oldukça zordur. Özellikle daha çok hizmet ve rahatlık bekleyen yumuşak ekoturizmle birlikte kitle turizminin altyapısı doğal alanlara taşınmaktadır (Priskin, 2003). Örneğin Weaver'ın görüşüne göre (2001) bu bir tezat teşkil etmeyebilir fakat bunun anlamı doğal olanın yapay düzenlemelerle yeniden biçimlendirilmesi ve doğal olandan uzaklaşmadır (Erdoğan ve Erdoğan, 2004). Ekoturizmin gelişmesiyle zamanla daha da belirginleşen yeni tip turistlerin beklentileri, “deniz, kum ve güneş” üçgeninden uzak, doğa ile iç içe abartılı olmayan tesislerde temiz bir oda, iyi hizmet ve tüm bunların başında bozulmamış ve temiz bir çevrede yapılan tatil olarak özetlenebilir (Akpınar, 2008).

2.2 Ekoturist Kavramı

Ekoturizm kavramı ile beraber ekoturist kavramı da gündeme gelmiştir. Ekoturistler ile kitle turistleri arasındaki en temel ayırım ekoturistlerin daha çok “doğa için gelmiş” olmasında yatar. Kerstetter ve arkadaşlarına (2004) göre, teorik olarak ekoturist çevreye duyarlı olan turisttir. Çevresel bakımdan hassas turistler daha az tüketici ve daha az çevre üzerinde kirletici etkilere sahip olmaktadır. Fakat ekoturizm destinasyonu olarak bilinen bir yere giden her turistin çevreye duyarlı olacağı da beklenemez (Kerstetter ve ark., 2004).

Ekoturistlerin başlıca seyahat etme nedenleri ve amaçları; doğa ve kırsal yaşamla etkileşim, sosyal etkileşim, bilme, tanıma, keşfetme, eğitim, bilimsel merak, bilgilenme, risk arayışı, kendini keşfetme, kendini gerçekleştirme, ekoturizmde teorik olarak doğanın kıymetini bilme, doğayı seyretme, bozmadan kullanma, doğayla iç içe olma, doğadan bir şekilde zevk alma gibi amaçlar vardır (Erdoğan, 2003).

Ekoturistlerin doğayı anlama ve ondan hoşlanmanın yanında, onu koruyacak eylemlerde de bulunması gerekmektedir. Ekoturistlerin gerçekte kim olduklarının belirlenmesinde ekoturizmin özelliklerinden yararlanılabilir. Bu özellikler şunlardır(Prativvi, 2000);

✓ *Turist Tipi:* Doğal alanlara ve kültürel çevrelere seyahati seven, yerel kültürleri ve bölgeleri öğrenme ve değerini anlama isteğinde olan kişilerden oluşur.

✓ *Yer:* Genellikle doğal, bazen koruma alanları veya kültürel çekicilikleri kapsar.

✓ *Faaliyetler:* Çevreye en düşük etki ile kaynakların kullanılması ve çevresel eğitimin desteklenmesine dayanır.

✓ *Olanaklar:* Çevre dostu teknolojilerin ve yerel kaynakların kullanılmasını gerektirir.

✓ *Gelişime Yaklaşımı:* Ekonomik gelişme ile koruma amaçlarının birleştirilmesine dayanır.

✓ *Gelişme Süreçleri:* a-)Toplum ve çevre üzerinde en az seviyede olumsuz etkiler oluşturmali ve yerel halkı aktif olarak kapsamalıdır, b-)Yerel topluluğa ekonomik faydalar sağlamalıdır.

2.3.Ekoturizm Tipleri

Doğal istekler, doğal çevre ile etkileşim ve katılım, gurupların büyüklüğü, tur rehberlerinin eğitimi ya da uzmanlığı, altyapı desteği ve taşımacılık anlamında mekanize güvence olup olmaması gibi ekoturizm tipleri arasında önemli farklılıklar olduğu belirtilmektedir. Avustralya Queensland Turizm Bölümü 1997 yılında ekoturizm konusunda 3 farklı tip belirlemiştir (Page ve Dowling, 2002).

2.3.1-Bağımsız ekoturizm

Bireysel veya en fazla 10 kişiden oluşan küçük guruplar bu ekoturizm şekline girmektedir. Yürüyüş veya kano gibi motorize olmayan ulaşım araçları kullanılmakta, ziyaret ettikleri alanlar nispeten sapa, uzak veya az kullanılmış alanlar olmaktadır. Bu tipteki ekoturistler bazı deneyimleri bizzat yaşayarak öğrenen, hayatta kalma yeteneği gibi özel yetenekleri veya eğitimleri olan, yüksek derecede özgüvenli kişiler olmaktadır. Yine bu guruptaki kişilerin hizmet ve altyapı beklentileri çok azdır.

2.3.2-Küçük gurup ekoturizmi

15 kişi ve daha az sayıda kişilerden oluşur. Taşımacılıkta 4x4 veya küçük tekneler gibi motorize araçlar kullanırlar. Tercih ettikleri yerler genellikle özel ilgi konularına göredir ve genelde bu alanlar herkesçe bilinmeyen, alışılmadık sapa yerlerdir. Bu tipte de orta derecede cesaret ve özgüven gerekir. Ancak yaş gurubu çeşitliliği daha geniş katılımcılardan oluştuğu için özel açık hava becerileri gerektirmez.

2.3.3-Popüler ekoturizm

Bu ekoturizm tipi geniş katılımlı ziyaretçi gruplarından oluşur ve daha çok şehrin en çok bilinen veya en popüler doğal çekici alanları ziyaret edilir. Otobüsler veya geniş tekneler gibi yüksek kapasiteli mekanize araçlar kullanılır. Kendine güven ya da doğada beceri yetenekleri düşüktür. Ziyaretçi merkezleri, yiyecek içecek standları, büfeler, tuvalet, yürüdükleri alanlarda tahta yaya kaldırımları gibi oldukça zengin altyapı ve hizmet taleplerinde bulunurlar. Bu tip ekoturizm her tip ziyaretçi için uygundur yaş veya yetenek çok önemli değildir.

Bunların dışında ekoturizme yönelik bir diğer gruplandırma da sert ve yumuşak ekoturizm şeklindedir:

Sert ekoturizm ideal olanıdır. Seyahatin genel amacı ekoturizmdir doğayla etkileşimin en fazla olduğu, fiziksel gereksinim ve kullanımların en çok olduğu, yaratılan katma değerini yörede kaldığı yani yerel halkın refahını olumlu yönde etkileyen ekoturizm tipidir. Dey ve Sarma, (2006) Weaver ve Lawton (2002)'ye atfen tecrübeler sonucunda ortaya konmuş ekoturizm tiplerini 4 ayrı yayını karşılaştırarak açıklamıştır (Çizelge:2). Çizelge incelendiğinde; kesin sınırlarla ayrılmamakla beraber, ekoturizm tipleri arasındaki farklar görülmektedir.

Çizelge 2.3.1 Ekoturizm Tipleri

Table 2.3.1 Ecotourism Typologies

Kaynak	Sert	Orta		Yumuşak
Pearce& Moscardo (1994)	Doğa deneyimi ve kaynağın değerini anlama	Kaçış, doğada Dinlenme		Yenilikçi güneş tatilcileri
Chapman (1995)	Doğayla iç içe olma	Kişisel gelişim		Rahatlama ve sosyal aktiviteye katılma
Palacio& McCool (1997)	Ekoturistler	Doğaya kaçarak dinlenmeyi tercih edenler	Rahatına düşkün doğa severler	Pasif katılımcılar
Dimantis (1999)	Sık tercih edilme	Ara sıra tercih edilme		

Kaynak: Dey and Sarma, 2006.

3. LİTERATÜR ÖZETİ

Loker (1993), ekoturistlerin taleplerini incelediği çalışmada özellikle deneyimli ekoturistlerle yaptığı inceleme sonucunda rehberlerin uzman olmadığı, organize turlarda yeterli düzeyde açıklamalara yer verilmediğini ortaya koymuştur.

Pforr (2001), çalışmasında, ekoturizmin yönetimle ilgili yönünün geliştirilmesi, ekoturizmin ilkeleri ve İskandinav ülkelerindeki turizm yoğunluğunu ele almıştır.

Tao vd., (2004), Taiwan'da ki ekoturistlerin mevcut profilini belirlemiş, ekoturistlerin kendi tanımlamaları doğrultusunda ekoturizm yaklaşımlarının ve ekoturizm kullanım alanlarının belirlenmesine yönelik bir çalışma ortaya koymuştur.

Honey, (2004), her şey dahil sistemde yaratılan katma değer % 80'i havayolu şirketlerine otel ve diğer uluslararası şirketlere giderken ekoturizmde ekolojik konaklama kiralari ve satın almalarla, bazen paranın % 95'i yerel ekonomiye kaldığını belirtmektedir.

Ozener (2002), ekoturizm gelirlerinin büyük ölçüde yöre insanına döndüğü ve bu insanların daha çok toplumun en yoksul kesimini oluşturan dağ ve orman köylüleri ve mütevazi pansiyonları çalıştıran aile gurupları olduğu düşünülürse bu payın bu sosyal guruplarda önemli ekonomik iyileştirmeler yapacağı kesindir.

Nayır (2009), yüksek lisans tezinde ekoturizm kavramını ve Isparta yöresinde 4 farklı korunan doğal alanda ekoturizmin mevcut durumunu analiz etmiş, ekoturizme yönelik talepler, öncelikler ve eğilimleri SWOT ve sıralama tekniğini kombine ederek belirlemiştir. Ekoturizm kavramı kaynaklar çerçevesinde tartışılmış ve Isparta yöresi için geleceğe yönelik öngörüler ve öneriler getirilmiştir.

Yılmaz (2004b)'de AHS tekniği kullanılarak, karar vericiler, ilgi ve çıkar gurupları ve sektör uzmanlarının tercih, ihtiyaç ve beklentilerine göre, katılımcı bir yaklaşımla en uygun arazi yönetim stratejisinin seçilmesine yönelik bir uygulama çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada ilgi ve çıkar guruplarına ait öncelik değerlerinin belirlenmesi işlemi yerel orman kaynakları yöneticileri tarafından, karar ölçütleri ve alt ölçütlerin öncelikleri kamu ve çıkar-baskı grubu temsilcileri tarafından ve her bir alt ölçüte göre karar seçeneklerinin öncelikleri ise sektör uzmanları tarafından belirlenmiştir.

Yılmaz ve ark. (2004)'de yaptıkları çalışmada alternatif ekoturizm etkinlikleri arasından en uygun olanının seçilmesi problemini AHS tekniği ile çözümlenmişlerdir. Bu çözümlemede mevcut kaynaklar, karar vericiler, ilgi ve çıkar grupları ile sektör uzmanlarının görüşleri dikkate alınmıştır.

Erdoğan (2003), ekoturizme odaklandığı çalışmasında, sürdürülebilir turizm, alternatif turizm ve kitle turizmi olgularını sürdürülebilirlik olasılıkları ve koşulları bağlamında incelemiştir. İncelemenin temel varsayımlarına göre (a) her turizm türü sürdürülebilir veya sürdürülebilir olmayan olarak ayırt edilebilir, fakat ikisi arasında kesin bir çizgi yoktur. Hangi turizm türü olursa olsun sürdürülebilirlik ancak gerekli koşulların karşılanması ve devamlılığı ile gerçekleşebilir; (b) turizmin ve ekoturizmin sürdürülebilir turizm karakterine sahip olabilmesi ancak sürdürülebilirlik özelliklerini kendi uygulamalarına yansıtmasıyla mümkündür;(c) sürdürülebilir turizm, turizm endüstrisi ve ilgili devlet kurumları tarafından belirlenen ve sürdürülebilirlik koşullarını yaratan ve destekleyen politika, planlama ve uygulama gerektirir şeklinde belirtmektedir.

Çevirgen (2004), ekoturizm aktivitelerine katılan turistlerin tercihleri, motivasyonları ve demografik özelliklerini belirlemek, Edremit yöresinde ekoturizmin nasıl geliştirilebileceği konusunda katkıda bulunmak amacıyla Edremit yöresinde bir talep araştırması yapmıştır. Ekoturizm özelliklerine uygun 5 konaklama tesisinde konaklayan 100 yerli 22 yabancı turistle, 2002 yılı Haziran-Ağustos aylarında yapılan anketlerde ekoturistlerin demografik özellikleri, harcama durumları, yöre seçimi, grup kompozisyonu, kalış süresi seyahat amaçları vb. konulara yer verilmiştir.

Wight (1993), Kuzey Amerika'da ekoturistlerin talep profili ve seyahat karakteristikleri hakkında yapmış olduğu çalışmada ekoturistlerin daha çok büyük şehirlerde yaşayan, 25 – 54 yaşları arası, eğitim seviyeleri yüksek ve fazla para harcamayı seven, yaz dönemlerinde seyahati tercih eden, yetişkin çiftlerin daha çok katıldıkları, 8 – 14 gün süreli gezilerin daha çok tercih ettiği şeklinde özetlemektedir.

4. MATERYAL VE YÖNTEM

4.1. Materyal

Projede farklı materyal guruplarından yararlanılmıştır. Bunlardan ilki konuyla ilgili yazılı ve basılı kaynaklardır; bunlar kitaplar, daha önce yapılmış yüksek lisans ve doktora tezleri, periyodik olarak yayınlanan yayımlar, internet yolu ile ulaşılan materyallerdir. İkinci materyal gurubu, konuyla ilgili kurum ve kuruluşların kayıt ve arşivleridir. Antalya Turizm İl Müdürlüğü, Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Müdürlüğü, Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TURSAB), TÜİK vb. kurum ve kuruluşların kayıt ve arşivlerinden yararlanılmıştır.

Bir diğer materyal gurubu da araştırma ekibi tarafından geliştirilen ve alan çalışmalarında kullanılan soru formlarıdır. Çalışmada ekoturizme yönelik çalışan firmaları tanımak için acenteler soru formu, ekoturistlerin talep ve beklentilerini belirlemek için ekoturist soru formu hazırlanmıştır. Geliştirilen bu formlar materyal olarak kullanılmıştır. Son materyal gurubu ise alan çalışmaları ile alınan özgün verilerdir.

4.2. Yöntem

Projede kullanılan çeşitli genel bilgiler ve makro düzeydeki temel istatistiksel verilerin elde edilmesinde, yazılı ve basılı kaynaklar için bilinen kaynak tarama yöntemleri kullanılmıştır. Projede öncelikle ilgili kurum ve kuruluşlardan gerekli bilgiler sağlanarak gözlemler ve ön etüt çalışmaları yapılmıştır.

4.2.1. Acentelerin Belirlenmesi

Ekoturizm faaliyetlerinde bulunan turistlere ulaşabilmek ve kitle turizminde bulunan turistleri kapsam dışında tutabilmek amacıyla öncelikle faaliyet alanı ekoturizm olan turizm acenteleri belirlenmiştir. Bunun için; TURSAB ve Turizm İl Müdürlüğü yetkilileri ile odak gurup toplantıları yapılmıştır. Yapılan toplantılarda hangi acentelerin ekoturizme yönelik çalıştığı konusunda yeterli bilgi elde edilememiş, TURSAB'ın kayıtlarındaki acentelerin önemli bir kısmının kitle turizmine yönelik acenteler olduğu saptanmıştır. Antalya yöresine ait ekoturizm ile ilgili çalışan acente, ekoturist sayısı, ekonomiye yansımaları gibi veriler konusunda resmi herhangi bir kayıt ve belge bulunamamıştır.

Sektör içinde ayrı bir yeri bulunan, ancak çok az sayıdaki bu acentelerin belirlenmesinde ekoturizm konusunda sektörde tecrübeli kişilere ve ekoturizme yönelik çalıştığı belirtilen acentelere başvurulmuş, domino

etkisiyle bir diğ er acente belirlenmiştir. Ekonomik kriz veya başka nedenlerle aktif olmayan/kapanan acenteler dikkate alınmamıştır. Bazı acentelerle de acente anketi yapıldıktan sonra ekoturizme uygun olmadığı düşüncesiyle anket yapılacaklar listesinden çıkarılmıştır. Örneğin ekoturizm acentesi olarak önerilen ancak kitle halinde rafting yaptığı belirlenen, ya da sadece av turizmine yönelik çalıştığı belirlenen acenteler devre dışı bırakılmıştır. Bunun yanında, az sayıda olmakla birlikte, iş yoğunluğu nedeniyle ya da bilimsel çalışmalara olan güvenlerinin azalmış olduğu gerekçesiyle işbirliği yapmak istemeyen acenteler de olmuştur. Çalışma ilerledikçe bireysel olarak çalışan ve ekoturizm terimiyle birebir örtüşen faaliyetlerde bulunan kişilere rastlanmıştır. Bu kişilerin getirdiği en fazla beş kişilik guruplardan oluşan bazı ekoturistlerle de görüşme fırsatı yaratılmış, her ne kadar acente kuruluşu altında hizmet vermese de bu anketlerin de çalışmada yer almasının uygun olacağına karar verilmiştir.

Çizelge 4.2.1.1. Proje Kapsamında Görüşülen Acenteler*

Table 4.2.1.1. Agencies interviewed at the project scope

Acente rumuzu	Katılım
A	Anket yapıldı
B	Anket yapıldı
C	Anket yapıldı
D	Anket yapıldı
E	Anket yapıldı
F	Anket yapıldı
G	Anket yapılamadı
H	Kalabalık guruplarla sadece rafting yaptığı için projeye dahil edilmedi
I	Kalabalık guruplarla sadece rafting yaptığı için projeye dahil edilmedi
J	Anket yapılamadı

* Görüşülen acentelerin isimleri ticari gizlilik ve reklam ilkeleri nedeniyle araştırmacıda saklı tutulmuş, acenteler harflerle belirtilmiştir.

4.2.2. Anketlerin hazırlanması ve uygulanması

Proje amacına uygun olarak hazırlanan acentelerle yapılacak anket sorularının bulunduğu taslak soru formları, konu uzmanlarına iletilerek sorulara yönelik görüşlerine başvurulmuş, önerilen noktalarda gerekli düzeltmeler ve eklemeler yapılmıştır. Daha sonra birkaç turizm acentesi ile deneme anketleri yapılmıştır.

Çalışmada ekoturizme yönelik çalışan acentelerle yapılan anketlerde acenteleri tanımak amaçlanmıştır. Hangi etkinliklerde buldukları, acentenin kapasite ve uygulamaları, uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve talepleri, ekoturizm kavramına ve faaliyetlerine yönelik görüş ve önerilerini öğrenmek amaçlanmıştır. Acente anketleri, acente sahibi ya da genel müdürü ile yüzyüze yapılmıştır. Acente anketlerinin yanıtlanma oranı % 85'tir. Bir anket formunun doldurulma süresi yaklaşık 45 dakika sürmüştür. Acente anketleri 2008 yılının ilk aylarında ekoturizm faaliyetleri yoğunluk kazanmadan yapılmıştır.

İkinci soru formu ekoturistlerin talep ve beklentilerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Anket sorularının bulunduğu taslak soru formları, konu uzmanlarına iletilerek sorulara yönelik görüşlerine başvurulmuş, Antalya Bölgesindeki korunan doğal alanların yönetiminden sorumlu yetkili kişilere de soru formları iletilmiş düşüncelerine başvurulmuştur. Ancak kendilerinden herhangi eleştiri/öneri gelmemiştir. Taslak formlar netleştirildikten sonra ekoturistlerle deneme anketleri yapılmıştır. Gerekli görülen düzeltmeler de yapıldıktan sonra anketlerin uygulanmasına geçilmiştir.

Ekoturistlere uygulanan soru formları Türkçe, Rusça, Almanca ve İngilizce olmak üzere 4 dilde hazırlanmıştır. Acentelerle yapılan birkaç görüşmeden sonra Rus turistlerin ekoturizm etkinliklerine ilgi göstermediği, karşılaşılması durumunda da İngilizce olarak hazırlanan anketlerin kullanılabilmesiyle Rusça olarak hazırlanan anket uygulamaya konmamıştır.

Ekoturistlere uygulanan anket formlarında; ekoturistlerin profilini belirlemeye yönelik demografik soruların yanısıra, eğilimleri, talepleri, yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri, bazı kavramsal algılamalara yönelik olmak üzere toplam 30 soruluk bir anket hazırlanmıştır. Bu soruların bazıları tek cevaplı çoğunluğu ise çoktan seçmeli veya açık uçlu formatta hazırlanmıştır. Böylelikle deneklerin görüşlerine geniş ölçüde yer verecek şekilde esneklik kazandırılmaya çalışılmıştır. Sosyal bilimlerde, kişilerin inançları, tercihleri, tutumları, fikirleri, beklentileri, kısaca psikolojik nitelikleri ile ilgili özel ölçek tipleri geliştirilmiştir (Karagöz ve Ekici, 2004). Bu ölçeklerden biri olan "Likert ölçeği" ile bireylerin yalnızca bir tutum cümlesine karşı olup olmadıkları değil, tutumlarının yoğunluğunu da ölçmek mümkündür. Araştırmada 5'li Likert ölçeği kullanılarak (1-Kesinlikle katılmıyorum, 5-Tamamen katılıyorum) deneklerin görüşlerine başvuru sorular da hazırlanarak, beklentileri ortaya konmuştur.

Anket formları bütün deneklerin içinde % 95 oranında yanıtlanma oranına sahiptir. Bir anket formunun doldurulma süresi ortalama 20 dakika olacak şekilde hazırlanmıştır.

Çalışmada 2008 yılı tamamen anketlere ayrılmış, acentelerden alınan bilgiler doğrultusunda, ekoturistlerin ülkemize geliş ve ayrılış dönemleri dikkate alınarak, nisan-ekim ayları arası yoğun olmak kaydıyla yılboyu devam etmiştir.

Ekoturistlerle yapılan anketlerde de yüzyüze görüşme tekniği kullanılmış, genellikle ekoturistlerin gezileri sırasında verdikleri molalarda arazide yapılmıştır. Birkaç gurubun aynı zamanda çakışması durumunda ise ülkemizden ayrılmadan önceki son gece konakladıkları yerlere gidilerek akşam yemeği öncesi veya sonrasında anketler yapılmıştır. Her iki durumda da, ülkemiz hakkında bir fikir edinmiş olmaları ve değerlendirilebilir yanıtlar alabilmek için, anket yapılan tarihlerin gezilerinin son günlerine denk getirilmesine dikkat edilmiştir.

4.2.3.Örnekleme yöntemi

Acente anketlerinde belirlenen acentelerin tümüyle anket yapılmıştır. Daha önce bölüm 4.2.1’de belirtildiği gibi gerekli görülenler değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Ekoturistlerle yapılan anketlerin örneklemesinde öncelikle Antalya’daki toplam ekoturist sayısının belirlenebilmesi ihtimali üzerinde durulmuştur. Ancak kitle turizmine yönelik çok sayıda ve çeşitli istatistiksel verilere ulaşmak mümkün iken ekoturizm amaçlı gelen turist sayılarına yönelik resmi kayıtlara rastlanmamıştır.

İkinci olarak anket yapılan firmaların getirdikleri toplam ekoturist sayıları dikkate alınmıştır. Ancak bazı acenteler ekoturizm amaçlı getirdikleri turist sayısı hakkında net bir bilgi verebilirken, bazı acenteler de yılın belli dönemlerinde Antalya dışında da yoğun olarak faaliyet gösterdikleri için net rakamlar verememiştir. Bunun nedeni acenteler arası rekabet ve bu bilgiyi paylaşmak istememeleri olarak da tahmin edilmektedir.

Bu gelişmelerin sonucunda örnek büyüklüğünün belirlenmesinde hedef kitledeki birey sayısının bilinmemesi durumunda uygulanan aşağıdaki formül kullanılmıştır.

$$n = t^2 pq / d^2$$

n= Örnekleme alınacak birey sayısı

p=İncelenen olayın görüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q= İncelenen olayın görülmeysi sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t= Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

d=Olayın görüş sıklığına göre kabul edilen $\pm$ örnekleme hatasıdır

(Baş, 2006).

Bu formüle göre örnek büyüklüğünün belirlenmesinde olayın görülüş sıklığına göre kabul edilebilecek örnekleme hatası (d) ile belirlenecek anlamlılık düzeyi (α) önemlidir. Olayın görüş sıklığı (p değeri) Antalya'ya gelen turistler içinde ekoturizm amaçlı gelenlerin oranıdır. Bu oran projede % 20 olarak kabul edilmiştir ki gerçekte ise; % 6-7'yi geçmediği düşünölmektedir. % 95 güvenilirlik aralığında, yani $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde $d= 0.05$ örnekleme hatası kabul edildiğinde örnek büyüklüğü aşağıda şekilde hesaplanır:

$$P= 0.20$$

$$q= 1-p = 1-0.20 = 0.80$$

t= 1.96 ($\alpha = 0.05$ 'de ∞ serbestlik derecesinde t değeri tablodan bulunmuştur. Örnek büyüklüğü bilinmediği için serbestlik derecesi ∞ olarak alınmıştır.)

d=0.05 ($\pm$ %5 örnekleme hatasını kabul ettiğimiz için)

$$n= (1.96)^2 (0.20 \times 0.80) / (0.05)^2 =256$$

Çizelge 4.2.3.1 Farklı hedef kitle büyüklükleri ve hata düzeyleri için ihtiyaç duyulan örnekleme büyüklükleri

Table 4.2.3.1 Needed sample sizes for different target sizes and error levels

	$\alpha=0.05$ için örnekleme büyüklükleri					
	$\pm$ % 3 örnekleme hatası (d)		$\pm$ % 5 örnekleme hatası (d)		$\pm$ % 10 örnekleme hatası (d)	
Hedef Kitle Büyüklüğü (N)	p=0.5 q=0.5	P=0.8 q=0.2	p=0.5 q=0.5	P=0.8 q=0.2	p=0.5 q=0.5	P=0.8 q=0.2
100	92	87	80	71	49	38

250	203	183	152	124	70	49
500	341	289	217	165	81	55
750	441	358	254	185	85	57
1.000	516	406	278	198	88	58
2.500	748	537	333	224	93	60
5.000	880	601	357	234	94	61
10.000	964	639	370	240	95	61
25.000	1023	665	378	244	96	61
50.000	1045	674	381	245	96	61
100.000	1056	678	383	245	96	61
1.000.000	1066	682	384	246	96	61
100.000.000	1067	683	384	246	96	61

Kaynak: Baş, 2006.

4.2.4. Verilerin analizinde izlenen yöntem

Anket verileri, SPSS 17 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılarak SDÜ, Orman Fakóltesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünde değerlendirilmiştir. Frekans ve yüzde değerleri belirlenmiş ve değişkenlerin ikili karşılaştırmaları yapılmıştır. Deđiřkenlerin ikili karşılaştırmaları Ki-kare (χ^2 Pearson Chi-Square) değeri $p<0,01$ ve $p<0,001$ düzeyinde önemlilik arz eden ilişkiler belirlenmiş ve bu değerler Cramer's değerleri ile de desteklenmiştir.

5. BULGULAR VE TARTIŞMA

5.1. Acentelere Yönelik Bulgular

Bölüm 4.2.1’de anlatıldığı gibi acentelerin belirlenme aşamasından sonra bu acentelerle acenteyi tanımaya yönelik bilgi formları doldurulmuştur. Formlar yüzyüze ve acentenin genel müdür/müdür/sahibi ile doldurulmuştur. Görüşülen acentelerin kuruluş yılları 1995-2004 yılları arasındadır. F (İsrail merkez, Trabzon-şube) ve E(Almanya) acentelerinin merkezi yurt dışında olup, bunların dışındaki acentelerin merkezi Türkiye’dedir, şubeleri bulunmamaktadır. Acentelerin tümü için Antalya’da hava alanının olması çok önemli ve olumlu bir faktör olarak belirtilmektedir. Acenteler Antalya’da yürüyüş sezonunun kapanmasından sonra çoğunlukla Kapadokya ve Kaçkar Dağları’na yürüyüş turları düzenlemektedirler. Görüşülen acentelerin hepsi hem yurt içi hem yurt dışı turlar düzenleyip satışa sunabilecek yetkide yani A gurubu seyahat acentesi niteliğindedir.

Müşterilerinin kendilerine daha çok internet aracılığıyla, memnun ayrılan turistlerin tavsiyeleriyle ve tur operatörleri aracılığıyla ulaştıklarını belirtmektedirler. Medyada verilen ilan ve reklamlar ile uluslararası turizm fuarlarının etkisinin diğerlerine göre çok daha az etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Hizmet verilen turist sayısı dikkate alındığında görüşülen acenteler içinde yerli turistlerin oranının ortalama % 6 civarında olduğu görülmektedir.

Müşterilerinizin sizden talep ettiği ancak sizin karşılayamadığınız konular var mı sorusuna bir acente telsiz ve cep telefonu sinyalinin dağınık alanlarda yetersiz olduğunu özellikle acil durumlar açısından bu konuda sıkıntı yaşadıklarını belirtmiş diğer acenteler, herhangi bir konu olmadığını belirtmişlerdir.

“2002-2007 yılları arasında ekoturizme yönelik taleplerde bir değişim oldu mu?” sorusuna acenteler % 67 oranında önemli derecede arttı, % 33 oranında da biraz arttı yanıtını vermişler ve tüm acenteler önümüzdeki yıllar için talep artışı beklediklerini kaydetmişlerdir. Ekoturizm faaliyetlerinden elde edilen yıllık tahmini gelirle ilgili soruya 2 acenteden yanıt alınmamış geriye kalan 5 acentenin yıllık ortalama geliri 72.700 \$ olarak bulunmuştur. Acentelerin ikisi yıllık tahmini gelirinin tamamının, bir tanesi % 90’ının ve geriye kalan 2 tanesi de % 70’ten fazlasının ekoturizm aktivitelerinden elde edildiğini belirtmiş bir acente bu soruya yanıt vermemiştir.

Ekoturizmi, çevreye en az etki yapan, mevcut doğal ve kültürel değerlerin korunmasına katkı sağlayan ya da özendirici olan, yerel ekonomiye destek veren turizm şekli olarak tanımlamışlar ve ekoturizm tanımına oldukça yakın yanıtlar vermişlerdir.

Doğal alanda yapılan her etkinlik sizce ekoturizm etkinliği midir sorusuna tüm acentelerden hayır yanıtı gelmiştir. Ekoturizm etkinliği olarak gördükleri etkinliklerin başında (% 11,7) doğa yürüyüşleri, kuş gözleme ve bitki gözleme etkinlikleri gelmiştir. Ekoturizm yapan müşterilerinin çoğunluğunun çevre koruma amacı güden ve geleneksel tatil biçimlerinden bıkmış arayış içindeki kişiler olduklarını belirtmişlerdir (Çizelge 5.1.1).

Rehberlerin eğitiminde, dağcılık federasyonundan, bağlı oldukları tur operatörünün yurt dışında düzenlenen eğitimlerinden, ilk yardım eğitimlerinden yararlandıklarını, ancak bu eğitimlerde doğa korumaya yönelik herhangi bir eğitim verilmediği daha çok müşterilerin güvenliğine yönelik eğitimler olduğunu açıklamışlardır. Doğanın korunması ile ilgili konular tamamen rehberin kişisel bilgi ve özverisine dayalı kalmıştır.

Çizelge 5.1.1 Acentelere göre ekoturizm etkinlikleri

Table 5.1.1 Ecotourism activities by agencies.

Etkinlikler	Sayı	Yüzde değeri (%)
Doğa yürüyüşleri	5	11,7
Kuş gözleme	5	11,7
Bitki gözleme	5	11,7
Yaban hayatı gözleme	4	9,3
Fotoğrafçılık	3	6,9
Kampçılık	3	6,9
Mağaracılık	3	6,9
Su altı dalışı	3	6,9
Kano rafting	2	4,7
Bisiklet	2	4,7
Sportif olta balıkçılığı	2	4,7
Yat turları	2	2,3
At gezisi	2	4,7
Diğerleri	3	6,9
Toplam	44	100

Turlar sırasında yerel halk ile lojistik anlamda işbirliği yaptıklarını, konaklama, ulaşım, rehberlik, yöresel yemekler, ilk yardım, yöresel ürünlerin satılması konularında birlikte hareket ettiklerini belirtmişlerdir.

“Doğanın korunmasına herhangi bir katkınız oluyor mu?” sorusuna yol boyunca zaman zaman turistlerle birlikte çöp topladıklarını, pet şişelerin azaltılması için tura başlarken kendi mataraları ile sularını taşıdıkları şeklinde çeşitli cevaplar vermişlerdir ancak herhangi bir sivil toplum örgütü ile işbirliği ya da maddi katkı gibi bir katkılarının olmadığı görülmüştür.

“Kitle turizmindeki turistlerden sağlanan gelir ile ekoturizmden sağlanan gelir arasında bir fark olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtların ortalaması, ekoturistlerin yaklaşık % 32 oranında daha fazla kazandırdığı şeklinde olmuştur. Turlar sırasında en fazla sıkıntı yaşanan konuların yol işaretleri ve bilgilendirme levhalarının yetersiz oluşu ile gezi alanlarını tanıtıcı yayınların ve haritalarının olmaması şeklinde belirtmişlerdir.

Acentelerin talep ve beklentilerinin başında yürüyüş yapılan patikaların korunarak bakımların yapılması, 1/10.000 ve 1/5.000’lik haritaların, yazılı tanıtım ürünlerinin sağlanması, bürokratik işlemlerin azaltılması, yerel halkın bilinç düzeyinin geliştirilmesi, pansiyonların geliştirilmesi ve rehberlerin eğitimi konuları gelmektedir. Tanıtım konusunda artık politikaların yeniden gözden geçirilmesini, uluslararası turizm fuarlarında Güney Afrika, İspanya, İsveç, Avusturya, Yeni Zelanda gibi ülkelerin “yeşil”i ön plana çıkarırken Türkiye’nin halen 3S ile yani deniz, kum, güneşi pazarlamaya çalıştığını belirtmektedirler.

5.2. Antalya Yöresinde Ekoturizm Etkinliklerinde Bulunan Deneklerin Profili

Anket verilerine göre; Antalya yöresinde ekoturizm etkinliklerinde bulunan ekoturistlerin profilini şu şekilde özetlemek mümkündür (Çizelge 5.2.1). Ankete katılan deneklerin % 48,8’i kadın, % 51,2’si ise erkektir.

Çizelge 5.2.1 Ekoturistlerin cinsiyete göre yüzde dağılımı

Table 5.2.1 Percentage distribution of ecotourists by gender

Cinsiyet	Sayı	(%)
Erkek	197	51,2
Kadın	188	48,8
Toplam	385	100,0

Yaş gruplarına göre ekoturistlerin dağılımına bakıldığında % 28,3'ü 45-54 yaş arası, % 23,1'i 55-64 yaş arası, % 20,3'ü 35-44 yaş arası, % 14'ü 65 yaş üzerinde, % 9,6'sı 25-34 yaş arası ve % 4,7'si ise 24 yaş ve altı gurupta yer almıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde deneklerin % 85,7 gibi önemli bir kısmının 35 yaşın üzerinde olduğu görülmüştür (Çizelge 5.2.2).

Ekoturistlerin cinsiyet ve yaş grupları arasında istatistiksel anlamda bir ilişki olup olmadığını anlamak amacıyla Pearson Ki Kare testine başvurulmuş ve bulgular Cramer's testi ile desteklenmiştir. Buna göre cinsiyet ve yaş gurupları arasında (χ^2 değeri: 16,491, anlamlılık düzeyi ,000, Cramer's değeri: 0,207, ve approx.sig: ,006) anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Kadınların % 33,0 ü 45-54 yaş arası, % 24,5'u 35-44 yaş arası, % 21,7' si 55-64 yaş arası, % 8,5'i 25-34 yaş arası, % 8'i 65 yaş ve üzeri, % 4,3'ü ise 24 yaş ve altı gurupta yer almıştır. Erkeklerin % 24,4'ü 55-64 yaş arası, % 23,9'u 45-54 yaş arası, % 19,8'i 65 ve üzeri, % 16,2'si 35-44 yaş arası, % 10,6'si 25-34 yaş arası ve % 5,1'i ise 24 yaş ve daha aşağıdaki yaşlarda olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 5.2.2 Ekoturistlerin yaş guruplarına göre yüzde dağılımı

Table 5.2.2 Percentage distribution of ecotourists by age groups

Yaş Grupları	Sayı	(%)
45-54 arası	109	28,3
55-64 arası	89	23,1
35-44 arası	78	20,3
65 ve üzeri	54	14,0
25-34 arası	37	9,6
24 ve altı	18	4,7
Toplam	385	100,0

24 yaş ve altı gurubundaki deneklerin % 44,4'ü kadın, % 56,6'sı erkek, 25-34 yaş gurubundaki deneklerin % 43,2 kadın, %56,8 erkek, 35-44 yaş gurubundaki deneklerin % 59'u kadın, % 41'i erkek, 45-54 yaş gurubundaki deneklerin % 56,9'u kadın,% 43,1'i erkek, 55-64 yaş gurubundaki deneklerin % 46,1'i kadın, % 53,9'u erkek, 65 ve üzeri gurupta ise, deneklerin % 27,8'i kadın, % 72,2'si erkektir. Tüm yaş guruplarının kendi içindeki oranlarda kadın-erkek oranı birbirinden çok farklı değilken 65 ve üzeri gurupta kadınların oranı erkeklere göre önemli derecede azdır (Çizelge 5.2.3).

Eğitim durumu incelendiğinde % 75,8 i lisans/lisansüstü ve % 17,7'si ise lise ve meslek okulu mezunudur. Ortaokul mezunlarının oranı % 5,7, ilkokul mezunlarının oranı ise % 0,5'tir (Çizelge 5.2.3).

Çizelge 5.2.3 Ekoturistlerin eğitim durumlarına göre yüzde dağılımı

Table 5.2.3 Percentage distribution of ecotourists by educational status

Eğitim Durumu	Sayı	(%)
Lisans ve lisansüstü	292	75,8
Lise ve meslek okulu	68	17,7
Ortaokul	22	5,7
İlkokul	2	0,5
Yanıt yok	1	0,3
Toplam	385	100,0

Mesleklere göre bakıldığında (% 20) emeklilerin çoğunlukta olduğu görölmektedir. Deneklerin % 10,1'i mühendis, % 9,9'u müdür veya yönetici, % 9,1'i doktor, % 7,5'i serbest meslek veya esnaf şeklinde sıralanırken % 8,6'sı bu soruya yanıt vermemiştir (Çizelge 5.2.4).

Çizelge5.2.4 Ekoturistlerin mesleklere göre yüzde dağılımı

Table 5.2.4 Percentage distribution of ecotourists by occupations

Meslek Durumu	Sayı	(%)
Emekli	77	20,0
Mühendis	39	10,1
Yönetici/ müdür	38	9,9
Doktor	35	9,1
Yanıt yok	33	8,6
Esnaf veya serbest meslek	29	7,5
Öğretmen	18	4,7
Pazarlamacı	18	4,7
Avukat	12	3,1
Hizmet personeli	12	3,1
Akademisyen	10	2,6
Öğrenci	8	2,1
Mimar	8	2,1
Hemşire	6	1,6

Psikolog ve sosyolog	6	1,6
Rehber	5	1,3
Subay	5	1,3
Eczacı	4	1,0
Diğer	22	5,16
Toplam	385	100,0

Gelir gruplarına göre, deneklerin % 29,4'ü 2000 \$ ve aşağısı aylık gelire sahip olurken, % 28,1'i 2001-3500 \$ arası, % 14,8'i 3501-5500 \$ arası, % 13,2'si 5501-7500 \$ arası, % 5,7'si ise 7501 \$'dan fazla aylık gelire sahip olduğu görülmüştür. Yanıt vermeyen deneklerin (% 8,8) tamamı yabancıdır (Çizelge 5.2.5).

Çizelge 5.2.5 Ekoturistlerin gelir guruplarına göre yüzde dağılımı

Table 5.2.5 Percentage distribution of ecotourists by income groups

Gelir Grupları (aylık)	Sayı	(%)
2000 \$ ve aşağısı	113	29,4
2001-3500\$ arası	108	28,1
3501-5500 \$ arası	57	14,8
5501-7500 \$ arası	51	13,2
Yanıt yok	34	8,8
7501 \$ ve yukarısı	22	5,7
Toplam	385	100,0

Ekoturizm etkinliklerinde bulunan deneklerin % 22,6'sı Türk olup, yabancıların % 18,2'si İngiltere, % 17,8'i Almanya, % 17,6'sı İsrail, % 4,7'si Amerika, % 4,2'si Hollanda, % 3,9 'u Avustralya, % 3,4 İsveç, % 2,8'i İsviçre, % 1,8'i Belçika, % 1'i Kanada ve % 2,1'i ise diğer ülkelerden gelmişlerdir. Ankete katılan denekler içinde Türk ekoturistlerin oranı % 22,6'dır (Çizelge 5.2.6).

Çizelge 5.2.6. Ekoturistlerin ülkelere göre dağılımları

Table 5.2.6 Distribution of ecotourists by countries

Ülke ismi	Sayı	(%)
Türkiye	87	22,6
İngiltere	70	18,2
Almanya	69	17,8

İsrail	67	17,6
Amerika	18	4,7
Hollanda	16	4,2
Avustralya	15	3,8
İsveç	13	3,4
İsviçre	11	2,8
Belçika	7	1,8
Kanada	4	1
Avusturya	2	0,5
İskoçya	2	0,5
Finlandiya	2	0,5
Norveç	1	0,3
Danimarka	1	0,3
Toplam	385	100

Türk ekoturistlerin illere göre dağılımlarında Antalya % 31, İstanbul % 21, Erzurum % 15, İzmir % 8, Ankara % 7, Balıkesir % 3, Burdur, Iğdır ve İçel % 2 ve diğer iller % 6 olmak üzere sıralanmıştır (Çizelge 5.2.7)

Çizelge 5.2.7. Türk ekoturistlerin illere göre dağılımları

Table 5.2.7 Distribution of Turkish ecotourists by province

İller	Sayı	Yüzde(%)
Antalya	27	31
İstanbul	18	21
Erzurum	13	15
İzmir	7	8
Ankara	6	7
Balıkesir	3	3
Burdur	2	2
Iğdır	2	2
İçel	2	2
Balıkesir	1	1
Bolu	1	1
Isparta	1	1
Muğla	1	1
Tekirdağ	1	1

Karaman	1	1
Toplam	86	100

5.3. Ekoturistlerin Eğilimleri

Antalya yöresinde ankete katılan deneklerin acente kanalı ile seyahati tercih etme durumlarına bakılacak olursa % 30,6'sı B, % 17,1'i F, % 10,9'u C, % 8,6'sı D, % 5,8'si E, % 3,9' u ise A rumuzlu acenteler aracılığıyla, bunun yanında % 23,1 oranında ise bireysel olarak etkinliklerde buldukları belirlenmiştir (Çizelge 5.3.1).

Çizelge 5.3.1. Acentelere göre ekoturistlerin yüzde dağılımları

Table 5.3.1 Percentage distribution of ecotourists by agencies

Acenta Adı	Sayı	Yüzde (%)
B	118	30,6
Acente dışı	89	23,1
F	66	17,1
C	42	10,9
D	33	8,6
E	22	5,8
A	15	3,9
Toplam	385	100,0

Anket yapılan ekoturistlerin Antalya yöresini tercih etmelerinde etkili olan faktörler incelendiğinde, % 24,7'si acenteler kanalı ile yönlendirildiğini, % 24,2'si alana daha önceden geldiği veya bildiğini, % 19,7'si tavsiye üzerine geldiğini, % 16,1'i internet ortamında bilgilendiğini, % 11,4'ü ise yazılı veya görsel medya aracılığıyla bilgilendiğini ifade etmiştir (Çizelge 5.3.2).

Çizelge 5.3.2. Ekoturistlerin Antalya yöresini tercih etmelerindeki etkili faktörlerin yüzde dağılımları

Table 5.3.2 Percentage distribution of factors which make ecotourism to prefer Antalya region.

Antalya yöresinin tercih edilmesinde etkili faktörler	Sayı	Yüzde (%)
Tur acentesinin yönlendirmesi	95	24,7
Daha önce gelmiş olmaları	93	24,2

Turist veya tanıdık tavsiyesi	76	19,7
İnternet yolu ile	62	16,1
Yazılı ve görsel medya ile	44	11,4
Havaalanının olması	9	2,3
Uluslararası turizm fuarları	6	1,6
Toplam	385	100,0

Antalya yöresinin tercih edilmesinde etkili faktörler ile yaş grupları arasında $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (χ^2 değeri: 61,570, anlamlılık düzeyi: ,001, Cramer's değeri: 0,179 ve approx.sig: ,001). Buna göre 65 ve yukarı yaş grubunun çoğunluğu (% 51,9) acente aracılığı ile, 55-64 yaş grubunun çoğunluğu (% 24,7) diğer turistlerin olumlu önerileri üzerine, 45-54 yaş grubunun çoğunluğu (% 22,9) acenta aracılığı ve daha önce gelmiş olmaları nedeniyle, 35-44 yaş grubu (% 32,1) ve 25-34 yaş gruplarının çoğunluğu (% 37,8) daha önce geldikleri veya önceden bilmeleri nedeniyle, 24 ve altı yaş grubunun ise çoğunluğunun internet yolu ile (% 44,4) tercih ettikleri görülmüştür.

Eğitim durumunun Antalya'nın tercih edilmesinde $p < 0,01$ düzeyinde etkili olduğu görülmüştür (χ^2 değeri: 60,350, anlamlılık düzeyi: ,003, Cramer's değeri: 0,157 ve approx.sig: ,003). Buna göre lisans ve lisansüstü mezunların % 25,3'ü doğal manzarayı görmek ve gezmek için, % 13,7'si tarihi ve kültürel değerlerini görmek için, % 13,5'i doğa yürüyüşü ve Likya yolunu görmek için, lise ve meslek okulu mezunlarının % 21,1'i doğal manzarayı görmek ve gezmek için, %14,1'i tarihi ve kültürel değerleri görmek için, ortaokul mezunlarının % 28,3'i doğal manzarayı görmek ve gezmek için, %17,4'ü doğa yürüyüşü ve Likya yolunu görmek için, ilkokul mezunlarının ise % 50'si ucuz olması gerekçesiyle Antalyayı tercih etmişlerdir.(Çizelge 4.5.4.1.).

Gelir gruplarının Antalya yöresinin seçiminde etkili olan faktörler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (χ^2 değeri: 82,565, anlamlılık düzeyi: ,000, Cramer's değeri: 0,207 ve approx.sig: ,000). Buna göre 2000 \$ ve aşağıda gelir durumuna sahip ekoturistlerin % 42,5'i daha önce geldiği veya bildiği, % 21,2'si tur acentası ve şirketi yoluyla seçerken, %15'i tavsiye üzerine, %10,6'sı yazılı ve görsel medya, % 9,8'si internet, %0,9'u uluslararası turizm fuarları etkili olmuştur., 2501-3500 \$ arası gelir grubundakilerin % 28,7'si acenteler yoluyla, %22,2'si internet yolu ile, %17,6'sı tavsiye üzerine, % 16,7'si daha önce gelmiş olması nedeniyle, % 10,2 yazılı ve görsel medya, %2,8 havaalanı olması nedeniyle, %1,9

uluslararası turizm fuarları etkili olmuştur. 3501-5500 \$ arası gelir grubundakilerin % 24,6'sı internetin, % 21,1'i turist veya tanıdık tavsiyelerinin, % 19,3'ü acentelerin etkisinin, % 15,8'i daha önce gelmiş olmasının, % 14'ü yazılı ve görsel medyanın, % 3,5'i fuarların, %1,8'i ise havaalanının etkili olduğunu belirtmiştir. 5501-7500 \$ arası gelir grubundakilerin % 27,5'i acenteler yoluyla, % 25,5'i tavsiye üzerine, %19,6'sı daha önce gelmiş olması nedeniyle, %13,7'si internet nedeniyle, %11,8'i yazılı ve görsel medyanın etkisiyle, % 2'si de uluslar arası turizm fuarlarının etkili olduğunu belirtmiştir. 7501 \$ ve yukarısı gelir grubundakilerin ise % 50'si tavsiye üzerine, % 27,3'ü acentelerin yönlendirmesiyle, %18,2'si yazılı ve görsel medyanın etkisiyle ve % 4,5'i de internet yolu ile Antalya'yı seçmişlerdir (Çizelge 4.5.6.1.).

Antalya yöresini tercih nedenleri ile ilgili soruda denekler birden fazla seçenek işaretlemişler ve Türkiye'nin doğal manzarasını görmek ve gezmek (% 24,8), doğa yürüyüşü ve Likya yolunu görmek (% 13,8), Türkiye'nin tarihi ve kültürel değerlerini görmek (% 13,5) en fazla tercih edilen nedenler olarak öne çıkmıştır. Yaban hayatının zengin olması (%0,4), ya da orkideler gibi soğanlı bitkileri görmek (%0,4) en alt sıralarda gelmiştir (Çizelge 5.3.3).

Çizelge 5.3.3. Ekoturistlerin Antalya'yı tercih etme nedenleri ve yüzde dağılımı

Table 5.3.3 Percentage distribution of reasons which make ecotourists to prefer Antalya region

Antalya'nın Tercih Edilme Nedenleri	Sayı	Yüzde (%)
Türkiye'nin doğal manzarasını görmek ve gezmek	202	24,8
Doğa yürüyüşü ve Likya yolunu görmek	113	13,8
Türkiye'nin tarihi ve kültürel değerlerini görmek	110	13,5
Tur acentesinin seçimi veya seyahat planının bir parçası olduğu için	89	10,9
İklimi, özellikle güneşi için	89	10,9
Denizi, sahili ve yüzmek için	80	9,8
Sosyal ve kültürel anlamda, etkinliklerin çeşitli olması	46	5,6
Ulaşımının kolay ve havaalanının olması	41	5,0
Ucuz olması	29	3,6
Türk yemekleri sevdiği/denemek istediği için	11	1,3
Yaban hayatının zengin olması	3	0,4

Orkideler gibi soğanlı bitki türlerini görme imkanının olması	3	0,4
Toplam	816	100,0

Yaş gruplarının Antalya yöresini niçin tercih ettiklerine yönelik ilgili faktörler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (χ^2 değeri: 495,878, anlamlılık düzeyi: ,000, Cramer's değeri: 0,329 ve approx.sig: ,000). Buna göre 24 ve altı yaş grupları içinde deneklerin çoğunluğu (% 25,7) doğal manzarasını görmek ve gezmek için, %14,3'ü sosyal ve kültürel etkinlikler ve çeşitliliği ve iklimi özellikle güneşi için tercih ederken, 25-34 arası deneklerin % 26,9'u, 35-44 arası deneklerin % 26,0'sı, 45-54 arası deneklerin % 24,9'u, 55-64 arası deneklerin % 24'ü Antalya'nın doğal manzarasını görmek ve gezmek için, 65 ve üzeri deneklerin % 12,2'si ise doğa yürüyüşü ve Likya yolunu görmek için ve % 10,7 doğal manzarasını görmek ve gezmek için geldiklerini ifade etmişlerdir (Çizelge 4.5.3.4).

Antalya yöresinde faaliyetlerde bulunan ekoturistlerin "Tekrar Antalya'ya gelecek misiniz?" sorusuna deneklerin % 67,8'i evet, % 32,2'si ise hayır yanıtını vermiştir.

Yaş gruplarının Antalya yöresine tekrar gelme düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (χ^2 değeri: 32,289, anlamlılık düzeyi: ,000, Cramer's değeri: 0,290, ve approx.sig: ,000). Buna göre yaş grupları içinde evet diyenlerin %28,0 i 45-54 yaş arası, %25,7 i 35-44 arası, %21,8 i 55-64 arası olurken, hayır diyenlerin %29,0'u 45-54 arası, % 25,8 i 55-64 arası ve 65 ve üzeri yaş grubunda olduğu görülmüştür. (Çizelge 4.5.3.2).

Mesleklere göre Antalya'ya tekrar gelme isteği arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (χ^2 değeri: 69,047, anlamlılık düzeyi: ,001, Cramer's değeri: 0,423 ve approx.sig: ,001). Evet diyen meslek grupları içinde en fazla orana sahip olanlar; emekliler (%14,9), mühendisler (%11,9), yönetici ve müdürler (%10,3) ve doktorlar (%10,3), şeklinde sıralanmıştır. Hayır diyenler ise emekliler (% 30,6), yönetici ve müdürler (% 8,9) ve pazarlamacılar (%7,3) olarak yer almıştır (Çizelge 4.5.4.1.).

Gelir gruplarının Antalya'ya tekrar gelme isteği arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (χ^2 değeri: 21,008, anlamlılık düzeyi: ,001, Cramer's değeri: 0,234 ve approx.sig: ,001). Buna göre evet diyenlerin % 35,6'sı 2000 \$ ve aşağısı % 23,8'i 2001-3500 \$ arasında olurken hayır diyenlerin % 37,1'i ise 2001-3500 \$ arası gelir grubunda olduğu görülmüştür. (Çizelge 4.5.6.2.).

Ekoturistlerin “Antalya yöresinde hangi ekoturizm etkinliklerinde buldunuz?” sorusuna vermiş oldukları yanıtların başında başında % 56,8 ile doğa yürüyüşü gelirken, % 12,9 oranında yüzme, % 8,9 oranında dağa tırmanma ve % 21,4 oranında ise diğer etkinlikler gelmektedir (Çizelge 5.3.4).

Çizelge 5.3.4 Antalya yöresinde gerçekleştirilen ekoturizm etkinlikleri ve yüzde dağılımı

Table 5.3.4 Ecotourism activities and their percentage distribution in Antalya region.

Etkinlikler	Sayı	(%)
Doğa yürüyüşü	172	56,8
Yüzme	39	12,8
Dağa tırmanma	27	8,9
Kano rafting	12	4,0
Yat gezisi	10	3,3
Kültürel ve tarihi gezi	9	3,0
Fotoğraf çekmek	8	2,6
Dalmak	6	2,0
Bitki gözlemi	5	1,7
Mağara gezisi	5	1,7
Bisiklet gezisi	4	1,3
Ata binmek	4	1,3
Jeep safari	1	0,3
Kuş gözlemi	1	0,3
Toplam	303	100,0

Eğitim durumu ile Antalya yöresinde gerçekleştirilen ekoturizm etkinlikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (χ^2 değeri: 99,063, anlamlılık düzeyi: ,000, Cramer's değeri: 0,328, ve approx.sig: ,000). Buna göre lisans ve lisansüstü mezunların % 60,5'i doğa yürüyüşü ve gezisi, % 10,9'u ise yüzme veya dalma, lise ve meslek okulu mezunlarının % 45,8'i doğa yürüyüşü ve gezisi % 16,7'si yüzme veya dalma, ortaokul mezunlarının % 42,9'u doğa yürüyüşü ve gezisi, % 28,6'sı yüzme veya dalma, ilkokul mezunlarının ise % 33,3'ü yüzme veya dalma, mağara gezileri ve dağa tırmanma etkinliklerini gerçekleştirmişlerdir (Çizelge 4.5.4.2.).

Ekoturistlerin % 41,6 gibi yarıya yakın bir çoğunluğu doğayı keşfetme, öğrenme ve doğayla baş başa kalmak amacıyla ekoturizm etkinliklerini tercih ettiklerinin belirtirken, % 23,4'ü rekreasyonel etkinlik yapmak, % 17,4'ü macera olsun diye, % 8,3'ü kendini keşfetmek, zihinsel ve duygusal anlamda dinlendirmek, % 7,6'sı ise bilimsel ve sosyal merak amacıyla ekoturizm etkinliklerini tercih ettiklerini belirtmiştir (Çizelge 5.3.5).

Çizelge 5.3.5 Ekoturistlerin ekoturizmi tercih nedenleri

Table 5.3.5 The reasons of ecotourists to prefer ecotourism

Etkinliklerin tercih nedenlerini	Sayı	(%)
Doğayı keşfetme ve öğrenme	246	41,6
Rekreasyonel etkinlik yapmak	138	23,4
Macera tutkusu	103	17,4
Kendini keşfetmek ve dinlendirmek	49	8,3
Bilimsel ve sosyal merak	45	7,6
Koruma amaçlı orijinal değerleri görmek	5	0,8
İnsanlarla tanışma ve kültür gezisi	4	0,7
Sessiz ortam isteği	1	0,2
Toplam	591	100,0

Eğitim durumu ile ekoturizm etkinliklerini tercih etme arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (χ^2 değeri:155,540, anlamlılık düzeyi: ,000, Cramer's değeri:0,297, approx.sig: ,000). Buna göre lisans ve lisansüstü mezunların %41,6'sı doğayı keşfetme ve öğrenme, % 23,5'i rekreasyonel etkinlik yapmak, lise ve meslek okulu mezunlarının % 38,5'i doğayı keşfetme ve öğrenme, % 22'si rekreasyonel etkinlik yapma, ortaokul mezunlarının ve ilkokul mezunlarının ise % 50'si doğayı keşfetme ve öğrenmeyi, ekoturizm etkinliklerini tercih etme gerekçesi olarak açıklamışlardır (Çizelge 4.5.4.3).

Ekoturistlerin etkinlikleri birlikte gerçekleştirdikleri kişi sayısı sorulduğunda % 54,5 oranında 11-20 kişilik grupların çoğunlukta olduğu dikkat çekmektedir. Ekotursitlerin % 25,2'si 6-10 kişi gruplar halinde, % 16,9'u ise 5 kişiden az olacak şekilde yanıt vermişlerdir (Çizelge 5.3.6).

Çizelge 5.3.6 Ekoturizm etkinliklerine katılan kişi sayısı dağılımları

Table 5.3.6 The number of people participating in ecotourism activities and their distribution

Etkinliği gerçekleştiren kişi sayısı	Sayı	(%)
11-20 kişi	210	54,5
6-10 kişi	97	25,2
5 kişiden az	65	16,9
26 ve üzeri	13	3,4
Toplam	385	100,0

Yaş gruplarının Antalya'daki ekoturizm etkinliklere katıldıkları kişi sayısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (χ^2 değeri: 59,819, anlamlılık düzeyi: ,000, Cramer's değeri:0,228 approx.sig: ,000). Buna göre yaş grupları içinde en fazla yüzdelere sahip olanların sırasıyla 5 kişiden az katılanlar (% 27,7) 35-44 arası, 6-10 kişi olarak katılanlar (% 28,9), 55-64 arası, 11-20 kişi arasında katılanlar (% 31), 45-54 arası, 26 ve üzeri katılanlar (%30,8) 35-44 arası ve 45-54 arası oldukları görülmüştür (Çizelge 4.5.3.2).

Gelir gruplarının gerçekleştirilen ekoturizm etkinliklerine katılan kişi sayısı arasında bir ilişki bulunmuştur (χ^2 değeri: 53,721, anlamlılık düzeyi: ,000, Cramer's değeri:0,216 approx.sig: ,000). Buna göre 2000 \$ ve aşağısı gelir grubunda olanların % 31,9'u 11-20 kişi ve 6-10 kişi olarak gerçekleştirirken, 2001-3500 \$ arası gelir grubunda olanların % 58,3'ü 11-20 kişi, % 27,8'i 6-10 kişi, 3501-5500 \$ arası gelir grubunda olanların % 66,7' si 11-20 kişi , 7500 \$ ve yukarısı gelir grubunda olanların % 81,8'i 11-20 kişi arasında gerçekleştirildiği belirlenmiştir.(Çizelge 4.5.6.3.).

Ekoturistlerin gerçekleştirdikleri etkinlikler için Antalya'da geçirdikleri gün sayısı sırasıyla 15 gün ve üzeri % 34,3, 8-10 gün % 29,4 olurken, 11-14 gün % 9,9, 4-7 gün % 8,8 ve 1-3 gün % 8,6 şeklinde sıralanmıştır. Bu soruya deneklerin % 9,1'i yanıt vermemiştir (Çizelge 5.3.7).

Çizelge 5.3.7 Ekoturistlerin ekoturizm etkinliklerini gerçekleştirdikleri gün sayısı

Table 5.3.7 Number of days for ecotourism activities of ecotourists

Etkinlik için harcanan gün sayısı	Sayı	(%)
15 gün ve üzeri	132	34,3
8-10 gün	113	29,4
11-14 gün	38	9,9
Yanıt yok	35	9,1
4-7 gün	34	8,8
1-3 gün	33	8,6
Toplam	385	100,0

Gelir gruplarının gerçekleştirilen ekoturizm etkinliklerinde harcanan gün sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (χ^2 değeri: 151,944, anlamlılık düzeyi: ,000, Cramer's değeri:0,281 approx.sig: ,000). Buna göre 2000 \$ ve aşağısı gelir grubunda olanların % 25,7'si 1-3 gün, 2001-3500 \$ arası gelir grubunda olanların % 45,4'ü 15 gün ve üzeri , 3501-5500 \$ arası gelir grubunda olanların % 36,8'i 15 gün ve üzeri , 5501-7500 \$ arası gelir grubunda olanların % 43,1'i 8-10 gün, 7001 \$ ve yukarısı gelir grubunda olanların % 31,8'i 15 gün ve üzerinde gün harcadıkları ifade edilmiştir. (Çizelge 4.5.6.4.).

Yaş gruplarının Antalya'daki ekoturizm etkinlikleri için gerçekleştirdikleri gün sayısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (χ^2 değeri: 121,048, anlamlılık düzeyi: ,000, Cramer's değeri:0,251 approx.sig: ,000). Buna göre yaş grupları içinde 1-3 gün kalanların % 27,3'ü 25-34 arası ve 35-44 arasındadır, 4-7 gün kalanların % 44,1'i 35-44 arası, 8-10 gün kalanların %34,5'i 45-54 arası, 11-14 gün kalanların % 36,8'i 45-54 arası, 15 gün ve üzeri kalanların % 28,8'i 45-54 arası ve 65 ve üzeri yaş guruplarında olduğu anlaşılmaktadır (Çizelge 4.5.3.3).

Ekoturistlerin gerçekleştirdikleri etkinlikler sırasında tur başına veya normal olarak günlük harcanan para miktarı (konaklama, yemek ve ulaşım dahil) olarak deneklerin % 31,4'ü günlük 51-100 \$ arası harcarken, % 29,1'i 101-150 \$ arası, % 11,9'u 50 \$ dan az, % 5,5'u 151-200 \$ arası ve 200 \$ dan fazla olacak şekilde harcama yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ancak deneklerin yaklaşık % 16,6'sı bu soruya yanıt vermemiştir (Çizelge 5.3.8a). Ekoturistlerin tur başına veya normal olarak harcanan günlük para miktarı

ortalaması 87,90 \$ olup en az 12 \$, en çok ise 598 \$ harcama yapıldığı anlaşılmaktadır. Standart sapması ise 73,296 \$ dir. (Çizelge 5.3.8.c).

Söz konusu harcanan günlük para dışında diğer (extra) harcamalar (su, alışveriş ve diğerleri) sorulduğunda deneklerin % 34,3'ü 20 \$ dan az, % 10,9'u 21-30 \$ arası, % 6,0'sı 50 \$' dan fazla, % 1,6'sı 31-40 \$ arası % 0,8'i ise 41-50 \$ arası harcama yaptıklarını belirtmiştir. Ancak deneklerin çoğunluğu % 46,5'i ise yanıt vermemesine rağmen herhangi bir harcama yapmadığı yorumunu çıkarmak mümkündür (Çizelge 5.3.8.b). Söz konusu diğer (extra) harcamaların günlük ortalaması 12,58 \$ olup minimum 2 \$, maksimum ise 239 \$ harcama yapıldığı anlaşılmaktadır. Standart sapması ise 26,930 \$ dir. (Çizelge 4.2.9c.).

Çizelge 5.3.8a. Ekoturistlerin gerçekleştirdiği etkinlikler için günlük harcanan para miktarı (konaklama, yemek ve ulaşım dahildir) dağılımları

Table 5.3.8a Dailiy expenditure distribution of ecotourists (accommodation, meals and transportation are included) for their ecotourism activities

Tur başına veya Normal Harcanan Günlük Para Miktarı (\$/gün)	Sayı	(%)
51-100\$	121	31,4
101-150\$	112	29,1
<50\$	46	11,9
151-200\$	21	5,5
200\$<	21	5,5
Yanıt yok	64	16,6
Toplam	385	100,0

Çizelge 5.3.8b Ekoturistlerin gerçekleştirdiği etkinlikler için günlük harcanan ekstra para miktarı ve dağılımları

Table 5.3.8b Extra dailiy expenditure distribution of ecotourists for their activities

Tur veya Normal Harcama Dışındaki Ekstra Günlük Harcanan Para Miktarı (\$)	Sayı	(%)
Yanıt yok	179	46,5

<20\$	132	34,3
21-30\$	42	10,9
50\$>	23	6,0
31-40\$	6	1,6
41-50\$	3	0,8
Toplam	385	100,0

Çizelge 5.3.8c Ekoturistlerin gerçekleştirdiği etkinlikler için günlük harcanan tüm para miktarının ortalama ve standart sapma değerleri

Table 5.3.8c The average and standard deviation of ecotourists total daily expenditures for their activities performed

	Günlük harcanan para (\$)	Günlük extra harcanan para (\$)
Ortalama (Mean)	87,90	12,58
Ortalama standart hata (Std. Error of Mean)	3,736	1,372
Standart Sapma (Std. Deviation)	73,296	26,930
Varyans (Variance)	5372,370	725,244
Range	598	239
Minimum	12	2
Maximum	598	239

Ekoturistlerin konaklama ile ilgili tercihleri sorulduğunda deneklerin % 28,8'i pansiyon, % 25,8'i otel, % 22,0'si köy evi konaklama veya misafir olarak, % 17,2'si orman içi ahşap evlerde, % 5,0'i çadır, % 1,1'i ise karavanı tercih ettiklerini belirtmiştir (Çizelge 5.3.9)

Çizelge 5.3.9. Ekoturistlerin konaklama türü tercihlerine göre dağılımları

Table 5.3.9 Distribution of ecotourists by preferred accommodation types

Konaklama Tercihleri	Sayı	(%)
Pansiyon	213	28,8
Otel (butik)	191	25,8
Köy evi konaklama veya misafir olarak	163	22,0

Orman içi bungolovlar	127	17,2
Çadır	37	5,0
Karavan	8	1,1
Yazlık evlerde	1	0,1
Toplam	740	100,0

Konaklama türü seçiminde etkili faktörlere göre ekoturistlerin % 24,6'sı konforlu ve standartlara uygun olması, % 23,5'i yöresel ve otantik yerler olması, % 19,2'si, doğayla uyumlu ortamlar ve yapılar olması, % 13,7'si güvenli olması, % 8,9'u ucuz olması şeklinde yanıtlar vermiştir (Çizelge 5.3.10).

Çizelge 5.3.10 Ekoturistlerin konaklama türü seçiminde etkili faktörlerin dağılımları

Table 5.3.10 Distribution of which are effective on ecotourism to choice accommodation types

Konaklama tür seçiminde etkili faktörler	Sayı	(%)
Standart konfora sahip olması (temiz yatak, sıcak su vb)	199	24,6
Yöresel ve otantik yerler	190	23,5
Doğayla uyumlu ortamlar ve yapılar	155	19,2
Güvenli olması	111	13,7
Ucuz olması	72	8,9
Temiz olması	26	3,2
Yapılacak etkinliğe uygun olması	23	2,8
Acente seçiyor	17	2,2
Yüzme havuzlu olmalı	6	0,7
Yemeklerin ve hizmetin kaliteli olması	5	0,6
Sessiz olması	5	0,6
Toplam	809	100,0

Gelir gruplarının Antalya yöresinde ekoturizm etkinlikleri için seçilen konaklama türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (χ^2 değeri: 540,885 anlamlılık düzeyi:0,000, Cramer's değeri:0,404 approx.sig:0,000). Buna göre 2000 \$ ve aşağısı gelir grubunda olanların % 28,5'i pansiyon, % 24,5'i köy evi konaklamayı, 2001-3500 \$ arası gelir grubunda olanların %

30,2'si otel ve % 29,7'si pansiyonu, 3501-5500 \$ arası gelir grubunda olanların % 50'si çadırı ve % 14'ü oteli, 5501-7500 \$ arası gelir grubunda olanların % 34,3'ü pansiyonu, % 26,5'i oteli, 7501 \$ ve yukarısı gelir grubunda olanların ise % 50'si karavanı öncelikli olarak tercih etmişlerdir(Çizelge 4.5.6.10).

Gelir grupları ile konaklama türü seçiminde etkili olan faktörler arasında da anlamlı bir ilişki bulunmuştur (χ^2 değeri:75,587 anlamlılık düzeyi:0,001, Cramer's değeri:0,160 approx.sig: ,001). Buna göre 500 \$ ve aşağısı gelir grubunda olanların % 23,7 konforlu ve standartlara uygun olan, % 19,5 yöresel ve otantik yerler, 2001-3000 \$ arası gelir grubunda olanların % 26'sı konforlu ve standartlara uygun olan, % 20,7'si doğayla uyumlu ortamlar ve yapılar, 3501-5500 \$ arası gelir grubunda olanların % 26,3'ü yöresel ve otantik yerler, % 24,6'sı doğayla uyumlu ortamlar ve yapılar, 5501-7500 \$ arası gelir grubunda olanların % 33,3'ü yöresel ve otantik yerler, % 25,3'ü konforlu ve standartlara uygun olan, 7001 \$ ve yukarısı gelir grubunda olanların ise % 34'ü yöresel ve otantik yerleri öncelikli olarak tercih etmişlerdir(Çizelge 4.5.6.11).

Ekoturizm etkinlikleri için tercih edilen aylar sorulduğunda deneklerin % 26,8'i mayıs, % 17,9'u nisan, % 13,'ü ekim, % 11,4'ü eylül, % 9,8'i ise mart ayını tercih etmiş, bu sonuçlar deneklerin büyük bir çoğunluğunun genelde ilkbahar ve sonbahar aylarını tercih ettiğini göstermiştir (Çizelge 5.3.11)

Çizelge 5.3.11 Ekoturistlerin tercih ettikleri ayların dağılımları
Table 5.3.11 Distribution of months which ecotourists prefer

Tercih edilen Aylar	Sayı	(%)
Mayıs	185	26,8
Nisan	124	17,9
Ekim	90	13,0
Eylül	79	11,4
Mart	68	9,8
Haziran	44	6,4
Temmuz	33	4,8
Şubat	21	3,0
Ocak	18	2,6
Kasım	12	1,7
Ağustos	11	1,6
Aralık	3	0,4

Bütün aylar	3	0,4
Toplam	691	100,0

Yaş gruplarının Antalya yöresini tercih ettiği aylar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (χ^2 değeri: 161,398 anlamlılık düzeyi:0,000, Cramer's değeri: 0,216 approx.sig:0,000). Buna göre 24 ve altı yaş grubu içinde deneklerin çoğunluğu yani % 18,2'si eylül ayını, 25-34 yaş gurubundaki deneklerin % 20,9'u, 35-44 arası yaş gurubundaki deneklerin % 26,5'i, 45-54 yaş gurubundaki deneklerin %32,5'i, 55-64 yaş gurubundaki deneklerin ve 65 ve üzeri deneklerin % 26,3'ü mayıs ayını tercih etmiştir (Çizelge 4.5.3.5).

Gelir gruplarının ekoturizm etkinlikleri için tercih edilen aylar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur(χ^2 değeri: 92,761 anlamlılık düzeyi:0,000, Cramer's değeri:0,192 approx.sig:0,000). Buna göre 1500 \$ ve aşağısı gelir grubunda olanların % 19,8 mayıs, %16,0 mart ayını, 1501-3000\$ arası gelir grubunda olanların % 23,2 mayıs, % 21,7 nisan ayını, 3001-5000 \$ arası gelir grubunda olanların % 34,2 mayıs ayını, 5001-7000 \$ arası gelir grubunda olanların % 29,5 mayıs, % 27,3 nisan ayını, 7001 \$ ve yukarısı gelir grubunda olanların ise % 57,6 mayıs ayı öncelikli olarak tercih etmişlerdir (Çizelge 4.5.6.12).

Ekoturistlerin büyük bir çoğunluğu (% 66,8) Likya yolu üzerindeki alanları (Olimpos, Kaş, Adrasan, Çıralı, Kemer, Kekova, Finike, Patara, Myra, Kalkan, Kabak, Xantos, Göynük, Beycik, Dalyan, Kuzdere, Ovacık, Gürsu, Gökbük, Saklıkent, Kumluca) tercih etmektedir. Bu güzergah üzerinde doğa yürüyüşü için en çok tercih edilen alanlar Olimpos, Kaş, Adrasan ve Çıralı olmaktadır. Ayrıca St Paul yolu (% 13,7), Antalya kıyıları (% 8), Antalya dağları (% 7,2), Termessos (% 0,6), Alanya (% 0,3)'ü ise tercih edilen diğer alanlardır (Çizelge 5.3.12).

Genel olarak değerlendirildiğinde, doğal ve kültürel değerlere sahip ve denize ve sahile yakın alanlar özellikle doğa yürüyüşü için tercih edilen yerler olduğunu söylemek mümkündür.

Çizelge 5.3.12 Ekoturizm etkinlikleri için tercih edilen alanlar ve dağılımları

Table 5.3.12 Preferred areas for ecotourism activities and their distribution.

Tercih edilen Etkinlik Alanları	Sayı	Yüzde (%)
Likya yolu (Olimpos, Kaş, Adrasan Çıralı Kemer Kekova Finike Patara Myra, Kalkan, Kabak, Xantos Göynük Beycik Dalyan Kuzdere Ovacık Gürsu Gökbük Saklıkent Kumluca)	471	66,8

St Paul yolu	92	13,7
Antalya kıyıları	54	8,0
Antalya dağları	48	7,2
Termessos	4	0,6
Alanya	2	0,3
Toplam	671	100,0

Ekoturistlerin ekoturizm etkinliği sırasında yöre insanları ile nasıl bir iletişim/etkileşimde buldukları ile ilgili soruya, deneklerin büyük bir çoğunluğu yani % 36,1'i yöre insanları ile hiçbir şekilde iletişim/etkileşimde olmadıklarını belirtirken, % 23,9'u sadece sohbet etmek, çay içmek ve yemek yemek gibi iletişim kurduklarını, % 13,0'ü evlerinde konaklayarak yöre insanları ile çok yönlü iletişim kurduğunu, % 8,8'i sadece alışveriş ve yöresel ürün satın almak şeklinde ve % 4,9'u ise sadece selamlaşmak suretiyle iletişim kurduklarını belirtmişlerdir. Deneklerin % 13,2'si bu soruya yanıt vermemiştir (Çizelge 5.3.13)

Çizelge 5.3.13 Ekoturistlerin etkinlik sırasında yöre insanları ile olan iletişimi veya etkileşimi

Table 5.3.13 Ecotourists communication or interaction with local people during ecotourism activity

Ekoturistlerin etkinlik sırasında yöre insanları ile olan iletişimi veya etkileşimi	Sayı	Yüzde (%)
İletişim/etkileşim yok	139	36,1
Sohbet etmek, çay içmek ve yemek yemek vb.	92	23,9
Yanıt yok	51	13,2
Evlerinde konaklama	50	13,1
Alışveriş, yöresel ürün satın alma	34	8,8
Selamlaşma	19	4,9
Toplam	385	100,0

5.4 Ekoturistlerin Talepleri, Düşünceleri ve Önerileri

Ekoturistlerin talep ve beklentilerine geçmeden önce turizm sektöründe talep ve beklentinin özelliklerinden kısaca bahsetmek yararlı ve gerekli görülmüştür.

Turizm talebi bağımsız bir talep niteliğindedir ve kişiden kişiye değişiklik gösterir.Çok yönlü özellikler taşır.Turizm talebi harcanabilir gelirin kullanılması ile ilgilidir ve turizm talebi ülke ekonomisindeki lüks ve kültürel nitelikteki diğer mal ve hizmetlerle rekabet halindedir.Mevsimlik özellik taşır.Turizm sektöründe ikame olanağı fazla olduğu için ürünler arasındaki rekabet arttıkça fiyat esnekliği ve çapraz esneklik de artar. Turizm sektöründe faaliyetler dönemseldir ve arz talep dengesi dönemlere göre değişir.Turizm hizmetlerinin taklit edilebilmesi de oldukça kolay olduğundan arzı arttırmak kolay olur.Talepte statü, imaj, marka vs gibi duygusal ve rasyonel olmayan etkenler önemli rol oynarken, tüketici açısından turizm talebini etkileyen faktörlerin başında; turistin gelir düzeyi, gideceği ülke ya da bölgedeki fiyat düzeyi, döviz kurları, ulaşım maliyetleri gelmektedir.

Turistlerin satın alma davranışlarını etkileyen faktörler:

Bireysel faktörler:1- Mal veya hizmete karşı tüketicinin ilgisi, yaş faktörü, mesleki durum, eğitim düzeyi, aile yapısı, gelir seviyesi, 2-Ekonomik faktörler, 3- Psikolojik faktörler: öğrenme, kişilik, güdülenme, algılama, 4-Toplumsal faktörler:Gelenek, görenek, folklorik öğelerdir.

Turistlerin tatillerini geçirecekleri destinasyona karar vermelerinin ardından destinasyonu ziyaret öncesinde o destinasyonun niteliklerine ilişkin bir takım beklentilere sahip oldukları ve destinasyonu ziyaret esnası ve sonrasında duydukları tatminin sahip oldukları bu beklentilerin bir fonksiyonu olduğu bilinmektedir (Huh vd., 2006; Korzay ve Alvarez, 2005; Yoon ve Uysal, 2005).

Ekoturistlerin Antalya yöresinde öncelikli olarak yapmak istedikleri ekoturizm etkinlikleri sorulduğunda deneklerin büyük çoğunluğu yani % 48,2'i doğa yürüyüşünü gerçekleştirmek istediklerini belirtirken, deneklerin % 13,5'i dağa tırmanma, % 6,4'ü yöresel ve kültürel gezileri, % 3,8'i fotoğraf çekmek, % 3,2'si bitki gözleme ve köy/yayla gezisi, % 3,0'ü rafting, % 2,5'i ekolojik tarım gezisi ve dağ bisikleti, % 2,3'ü yüzme/dalma ve at gezisi, % 1,9'u tarihi ve antik geziler ve yaban hayatı gözleme, % 1,7'si bot veya tekne turu, % 1,4'ü kano gezisi şeklinde sıralanmıştır (Çizelge 5.4.1).

Çizelge 5.4.1 Ekoturistlerin öncelikli olarak talep ettikleri ekoturizm etkinlikleri ve yüzde dağılımları

Table 5.4.1 Prior ecotourism activities demands of ecotourists and their percentage distribution.

Antalya'da Öncelikli Ekoturizm Etkinliklerinde Tercihler	Sayı	Yüzde (%)
Doğa yürüyüşü	228	48,2

Dağ tırmanışı	64	13,5
Yöresel ve kültürel geziler	30	6,4
Fotoğraf çekmek	18	3,8
Bitki gözleme	15	3,2
Köy ve yayla gezileri	15	3,2
Rafting	14	3,0
Ekolojik tarım gezileri	12	2,5
Dağ bisikleti	12	2,5
Yüzme veya dalma	11	2,3
At gezisi	11	2,3
Tarihi ve antik geziler	9	1,9
Yaban hayatı gözleme	9	1,9
Bot veya tekne turu	8	1,7
Kano	6	1,4
Yunus gösterisi	2	0,4
Sahil yürüyüşü	2	0,4
Yamaç paraşütü	2	0,4
Jeep safari	2	0,4
Karavan gezisi	1	0,2
Golf	2	0,4
Toplam	473	100,0

Yaş gruplarının Antalya yöresinde tercih ettikleri ekoturizm etkinlikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (χ^2 değeri: 157,552 anlamlılık düzeyi: ,000, Cramer's değeri:0,258 approx.sig: ,000). Buna göre 24 ve altı yaş grupları içinde deneklerin çoğunluğu yani % 40,0'ı , 25-34 yaş arası deneklerin % 32,0'si, 35-44 yaş arası deneklerin % 34,3 ü, 45-54 yaş arası deneklerin % 52'si, 55-64 yaş arası deneklerin %50,4'ü, 65 yaş ve üzerindeki deneklerin % 74,6'sı doğa yürüyüşü etkinliğini tercih etmiştir (Çizelge 4.5.3.7).

Ekoturizm etkinlikleri gerçekleştirilirken ekoturistlerin yöreye olumsuz etkileri olup olmadığı konusundaki düşünceleri açık uçlu bir soruyla sorulmuştur. Elde edilen cevaplar guruplandırıldığında deneklerin % 27,2'si çevre kirliliğine ve özellikle çöp artışına dikkat çekmiştir. Deneklerin % 12,2'si etkinlik yapılan alanda üst toprağın sıkışması ve erozyona yol açması, % 10,8'i otel, yerleşim gibi aşırı yapılaşmalara yol

açması, %7,6'sı ekoturist sayısının fazlalığı sonucu alan cazibesini azaltması, %7,1'i yörenin ticarileşmesine ve pahalılaşmasına yol açması, % 5,1'i yaban hayvanların korkutulması, % 4,6'sı yerel halkın kültürel kimliğini olumsuz etkilemesi, % 4,1'i araçların yoğun kullanımını ve su tüketimini artırması, % 3,5'i gürültüye neden olması ve bitkilerin toplanması/koparılmasına yol açması, % 3,0'ü orman yangınına neden olması ve gereğinden fazla yol yapılması, % 2,1 jeep safarinin çevreye çok zarar vermesi, % 1,6'sının kurallara uygun davranılmaması, % 0,5'i ise yiyecek tüketimini artırdığı şeklinde yorumlar yapılmıştır (Çizelge 5.4.2)

Çizelge 5.4.2 Ekoturizm etkinlikleri gerçekleştirilirken ekoturistlerin olumsuz etkileri ve dağılımları

Table 5.4.2 Distribution of negative impacts of ecotourists during ecotourism activities

Ekoturizm Etkinlikleri Gerçekleştirilirken Ekoturistlerin Olumsuz Etkileri	Sayı	(%)
Çevre kirliliği ve çöpler	118	27,2
Toprağın sıkışması ve erozyon	53	12,2
Otel, yerleşim gibi aşırı yapılaşmalara yol açması	47	10,8
Ekoturist sayısının fazlalığı sonucu alan cazibesini azaltması	33	7,6
Yörenin ticarileşmesine ve pahalı olmasına yol açar	31	7,1
Yaban hayvanlarının yaşam alanını olumsuz etkiler	22	5,1
Yerel halkın kültürel kimliğinin olumsuz etkilenmesi	20	4,6
Araçların yoğun kullanımı	18	4,1
Su tüketiminde artışa neden olması	18	4,1
Gürültü	15	3,5
Bitkilerin toplanması	15	3,5
Yangın	13	3,0
Bilinçsiz/gereksiz yol yapılması	13	3,0
Jeep safari	9	2,1
Koruma kurallarına uygun davranılmaması	7	1,6
Aşırı yiyecek tüketimi	2	0,5
Toplam	434	100,0

Yukarıdaki soruda olduğu gibi ekoturizm etkinlikleri gerçekleştirilirken ekoturistlerin yöreye olan olumlu etkileri konusundaki düşünceleri de açık uçlu soruyla belirlenmiştir. Buna göre; deneklerin %

19,9'u yöreye maddi imkan sağlaması, % 17,9'u yöre insanlarının koruma bilinci geliştirmesi ve farkındalığı arttırması, % 15,6'sı kaynak değerlerinin korunması ve devamlılığın sağlanması, %13,4'ü yeni iş imkanları yaratması ve girişimciliği teşvik etmesi, % 8,5'u kùltür alışverişi ve yeni dostluklar oluşturması, %6,5'i alanın tanıtımına katkıda bulunması, % 3,7'si kùltürel ve tarihi değerlerin korunmasına katkı sağlaması, %3,2'si çöp toplayarak temiz kalmaya katkı sağlaması, % 2,8'i koruma/yönetim politikalarını ve yatırımı yönlendirmesi, %1,9'u yöre halkının gurur duymasını ve yeni tatil anlayışı ve beklentisini geliştirmesini sağlaması, % 1,4'ü yöresel/ekolojik yemek kùltürünü geliştirmesi ve bilgilendirme ve yönlendirme çalışmalarını arttırması % 1,2'si yöre pansiyonculuğunu geliştirmesi, % 0,7'si göçü önlemesi şeklinde olumlu etkiler olacağını belirtmişlerdir (Çizelge 5.4.3).

Çizelge 5.4.3 Ekoturizm etkinlikleri gerçekteştirilirken ekoturistlerin olumlu etkileri

Table 5.4.3 Distribution of positive impacts of ecotourists during ecotourism activities.

Ekoturizm Etkinlikleri Gerçekteştirilirken Ekoturistlerin Olumlu Etkileri	Sayı	(%)
Yöreye maddi kaynak sağlanır	117	19,9
Yöre insanlarının koruma bilinci gelişir, farkındalık artar	105	17,9
Kaynak değerlerinin korunması ve devamlılık sağlanır	92	15,6
Yeni iş imkanları ve girişimciliği teşvik eder	79	13,4
Kùltür alışverişi ve yeni dostluklar oluşur	50	8,5
Alanın reklam ve tanıtımını sağlanır	38	6,5
Kùltür ve tarihi değerlerin kalıcı olmasını teşvik eder	22	3,7
Çöp toplanarak alanın temiz olmasına katkı sağlar	19	3,2
Koruma ve yönetim politikalarını ve yatırımları yönlendirir	17	2,8
Yöre halkının gurur duymasına neden olur	11	1,9
Yeni tatil anlayışı ve beklentilerini geliştirir	11	1,9
Yöresel ve ekolojik yemek kùltürünü geliştirir ve teşvik eder	8	1,4
Bilgilendirme ve yönlendirme çalışmalarını arttırır	8	1,4
Yöre pansiyonculuğunu geliştirir	7	1,2
Göçü önler	4	0,7
Toplam	588	100

Ekoturistlere 5'li likert yöntemiyle Antalya yöresinde gerçekleştirdikleri etkinlikler sırasında sorun olarak gördükleri konuları derecelendirmeleri istenmiştir. Bu şekilde sorunlardan hareket ederek talep ve beklentiler farklı şekilde ortaya konmuştur. Her sorunun işaretlenme sayısının ağırlıklı toplama bölünmesi ile elde edilen ortalama değerler içinde mevcut politika ve yatırımların yetersiz oluşu 3,26 ortalama değeri ile ilk sırada gelmiştir. Tanıtıcı yayınların ve haritaların yetersiz oluşu (3,24), çevre kirliliği (3,05), yol işaretleri ve bilgilendirme levhalarının eksikliği (2,80), hizmet tesislerinin kalitesi ve yetersizliği (2,79) ekolojik konaklama imkanlarının kısıtlı veya yetersiz oluşu (2,66); 2,65 genel ortalamanın üzerinde kalan önemli görülen sorunlar olarak dikkat çekmiştir (Çizelge 5.4.4).

Çizelge 5.4.4 Ekoturizm etkinlikleri sırasında yaşanan sorunlar, öncelikleri ve dağılımı

Table 5.4.4 Problems experienced during ecotourism activities, their priorities and distributions

	Hiç sorun yok	Az sorunlu	Kısmen sorunlu	Çoğunlukla sorunlu	Tamamen sorunlu	İşaretlenme Sayısı	Ağırlıklı Toplam	Ortalama
Mevcut politika ve yatırımların yetersizliği	29	43	52	87	41	252	824	3,26
Tanıtıcı yayınların ve haritaların yetersiz oluşu	37	48	60	109	43	297	964	3,24
Çevre Kirliliği	32	65	112	74	37	320	979	3,05
Yol işaretleri ve bilgilendirme levhalarının eksikliği	39	81	100	63	18	301	843	2,80
Hizmet tesislerinin kalitesi ve yetersizliği	31	78	129	64	7	309	865	2,79
Ekolojik konaklama imkanlarının kısıtlı olması	40	76	120	51	4	291	776	2,66
İşletme sahiplerinin ilgisiz ve bilgisiz olması	62	112	49	29	34	286	719	2,51

Ulaşım imkanlarının yetersiz oluşu	82	90	72	39	11	294	689	2,34
Yol güzergahlarında gıda temin etmede zorluk	80	99	77	41	4	301	693	2,30
Rehberlerin bilgi düzeyinin yetersizliği	91	85	51	40	12	279	634	2,27
Yöre insanlarında ticari anlayışın ön plana geçmesi	93	121	77	1	0	292	570	1,95
Toplam	616	898	899	598	211	3222	8556	2,65

Ekoturistlerin talep ve beklentilerinin öğrenilmesinde kendilerini özgürce ifade edebilmeleri amacıyla açık uçlu sorulara başvurulmuştur. Bazı ekoturistler çöpler-tanıtım gibi kısa ve net cevaplarla taleplerini dile getirirken bazıları anket formlarında boş buldukları her yeri doldurarak uzun cümlelerle taleplerini yazarak düşüncelerini belirtmişlerdir. Daha sonra tüm talepler tek tek ayıklanarak gruplandırılmış ve aşağıdaki talepler ortaya konmuştur.

Ekoturizm faaliyetlerine yönelik ilgili ve sorumlu olan kurum ve kuruluşlardan ekoturistlerin çok sayıda talepleri ve beklentileri olduğu görülmüştür. Deneklerin çoğunluğu % 9,7'si kitap broşür ve haritalar hazırlanmalı ve dağıtılmalı ve % 9,0'u tanıtım, reklam ve bilgilendirme levhaları artırılmalı şeklinde belirtirken deneklerin % 4,8'i yeni alanlar ve etkinlikler tesis edilmeli, kapalı güzelgahlar kullanıma açılmalı, % 4,3'ü ekoturizm konusunda ilgili paydaşlara eğitim verilmeli/kurslar düzenlenmeli ve ilgili kurumlar/görevli kişiler ekolojik hassasiyete önem vermeli, % 4,1'i mekansal düzenlemeler doğaya uygun olarak yapılmalı, % 4,0'ü kontrol ve denetleme olmalı, % 3,8'i alanların veya güzelgahların temiz olmalı ve çöp toplama yerleri artırılmalı, %3,6'sı flora ve fauna konusunda bilgili ve donanımlı rehberler kullanılmalı ve yürüyüş yollarının koruma ve devamlılığı sağlanmalı, %3,3'ü yabancı dilde bilgilendirme olmalı ve ekoturizm yatırımları artırılmalı, %3,0'ü doğaya uygun gerekli ise yapı ve tesisler yapılmalı ve aşırı yapılaşmaya izin verilmemeli, % 2,9'u cezai yaptırımlar ve kurallar uygulanmalı ve doğal alanda flora ve fauna ile ilgili hassas noktalar belirlenmeli ve korunmalı, % 2,7'si tarihi alanlar ve eserler korunmalı ve acilen restore edilmeli ve orman ve doğa tahrip edilmemeli ve ağaç dikme kampanyaları yapılmalı, % 2,2'si yöresel konaklama imkanları artırılmalı ve yöresel kültür ve yaşam korunmalı, % 1,9'u tarihi ve antik

kentlerin korunması ve devamlılığı için bütçe ayrılmalı, su kalitesi ve temizliği kontrol edilmeli ve diğerleri olmak üzere yanıt verilmiştir (Çizelge 5.4.5).

Genel olarak değerlendirildiğinde taleplerin çoğunluğu konu ile ilgili tanıtım ve bilgilendirme (%30) kapsamındadır. Ayrıca bunu politika oluşturma, planlama ve tasarıma yönelik talepler (%20,4), koruma ve uygulama yönelik talepler (%14,9) ve çevresel ve estetik talepler (%14,2) izlemektedir.

Çizelge 5.4.5 Ekoturistlerin ekoturizm faaliyetlerine yönelik, ilgili ve sorumlu kurum ve kuruluşlardan talepleri/beklentileri ve dağılımları

Table 5.4.5 Distribution of demand and expectations of ecotourists from relevant and accountable institutions and organizations according to ecotourism activities

İlgili ve Sorumlu Kurum ve Kuruluşlardan Talep ve Beklentiler	Sayı	Yüzde Değer (%)
1.Tanıtım ve Bilgilendirme ile İlgili Talepler		
kitap broşür ve haritalar hazırlanmalı ve dağıtılmalı	61	9,7
tanıtım, reklam ve bilgilendirme levhaları	57	9
flora ve fauna konusunda bilgili ve donanımlı rehberler kullanılması	23	3,6
yabancı dilde bilgilendirme olmalı	21	3,3
orman ve doğa tahrip edilmemeli ve ağaç dikme kampanyaları yapılmalı	17	2,7
Acenteler doğru bilgilendirme ve yönlendirme yapmalı	8	1,3
ekoturistler doğaya karşı daha hassas olmalı ve bilinçlendirilmeli	7	1,1
Toplam	194	30,7
2. Politika ve planlama/tasarıma yönelik talepler		
yeni alanlar ve etkinlikler tesis edilmeli, kapalı güzelgahlar açılmalı	30	4,8
mekansal düzenlemeler doğaya uygun olarak yapılmalı	26	4,1
doğal alanda flora ve fauna kırmızı noktalar belirlenmeli ve korunmalı	18	2,9
tarihi alanlar ve eserler korunmalı ve acilen restore edilmeli	17	2,7
doğaya uygun gerekli ise yapı ve tesisler yapılmalı ve aşırı yapılaşmaya izin verilmemeli	19	3
turizm ve ekoturizm politikası oluşturulmalı	6	1
kullanım ve koruma zonları ayrılmalı ve denetlenmeli	6	1

yasal düzenlemeler kolaylaştırılmalı ve iyileştirilmeli	3	0,5
mülk sahiplerinin zararı karşılanmalı	1	0,2
doğal alanda yemek pişirme ve dinlenme yerleri yapılmalı	1	0,2
Toplam	127	20,4
3.Koruma ve Uygulama yönelik talepler		
kontrol ve denetleme olmalı	25	4
yürüyüş yollarının koruma ve devamlılığı sağlanmalı	23	3,6
cezai yaptırımlar ve kurallar uygulanmalı	18	2,9
yöresel kültür ve yaşam korunmalı	14	2,2
ekotur küçük gruplar halinde yapılmalı ve kapasite aşılmamalı	6	1
güvenlik sağlanmalı	4	0,6
hizmet yapanlara zorla ve baskı uygulamamalı	4	0,6
Toplam	94	14,9
4.Çevresel ve Estetik Talepler		
alanların veya güzelgahların temiz olması	24	3,8
çöp toplama yerleri artırılmalı	24	3,8
su kalitesi ve temizliği kontrol edilmeli denetlenmeli	12	1,9
bitki ve hayvan ticareti önlenmeli yerinde koruma önemsenmeli	9	1,4
avcılık yasaklanmalı	8	1,3
doğal enerji kaynakları kullanılmalı	6	1
turist taşıma kapasitesi dikkate alınmalı	5	0,8
etkinlik sırasında hafif ve pratik yemek yenmesi sağlanmalı	1	0,2
Toplam	89	14,2
5.Eğitim ve bilinç düzeyine yönelik talepler		
paydaşlara eğitim verilmeli ve kurslar düzenlenmeli	27	4,3
kurum ve kişiler ekolojik hassasiyete önem vermeli	27	4,3
Toplam	54	8,6
6. Ekonomik talepler		
ekoturizm yatırımları artırılmalı	21	3,3
tarihi ve antik kentlerin korunması ve devamlılığı için bütçe ayrılmalı	12	1,9

Toplam	33	5,2
7.Ulaşım ile ilgili talepler		
motorlu araçlar yasaklanmalı, sınırlanmalı ve düzenli otoparklar yapılmalı	9	1,4
ulaşım kolay ve ulaşılabilir nitelikte yapılmalı	6	1
bisiklet yol ağı oluşturulmalı	2	0,3
Toplam	17	2,7
8. Konaklama ile ilgili talepler		
yöresel konaklama imkanları artırılmalı	14	2,2
Toplam	14	2,2
9. Alt ve üst yapı ile ilgili talepler		
wc artırılmalı ve temiz tutulmalı	6	1
atık ve arıtma tesisleri yapılmalı	2	0,3
ilk yardım ve sağlık sistemi oluşturulmalı	1	0,2
Toplam	9	1,5
Toplam	631	100

Antalya yöresinde ekoturizm faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik deneklerin çözüm önerileri; yazılı/görsel tanıtım ve reklama (% 8,5) ve eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerine (% 8,0) öncelik verilmeli, çevre temizliğine ve bakımına önem verilmeli (% 7,4), broşür kitap ve haritalar hazırlanmalı ve dağıtılmalı (% 5,9), bilgilenme ve uyarı panolar yapılmalı (% 5,5), ekoturizm etkinlik sayısı ve çeşidi artırılmalı (% 4,5), bilgili ve donanımlı rehberler kullanılmalı (% 4,2), kurallara uymayanlara cezai işlem uygulanmalı (% 4,1) ve diğer öneriler şeklinde özetlenebilir (Çizelge 5.4.6).

Çizelge 5.4.6 Antalya ekoturizm faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik çözüm önerileri ve dağılımları

Table 5.4.6 Distribution of development solutions for ecotourism activities in Antalya

Antalya Yöresinde Ekoturizm faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik çözüm önerileri	Frekans	Yüzde Değer (%)
1.Tanıtım ve Bilgilendirme ile İlgili Öneriler		
yazılı ve görsel tanıtım ve reklam yapılmalı	54	8,5

eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri yapılmalı	51	8
çevre temizliğine ve bakımına önem verilmeli	47	7,4
broşür kitap ve haritaların hazırlanmalı ve dağıtılmalı	38	5,9
Bilgilendirme ve uyarı panolar yapılmalı	35	5,5
bilgili ve donanımlı rehberler kullanılmalı	27	4,2
etkinlik öncesi seminer ve bilgilendirme yapılmalı	24	3,8
yöresel ürünler tanıtılmalı ve pazarlanmalı	13	2
Toplam	289	45,3
2. Politika ve planlama/tasarıma yönelik öneriler		
etkinlik sayısı ve çeşidi artırılmalı	29	4,5
kurallara uymayanlara cezai işlem uygulanmalı	26	4,1
mekansal alt yapı geliştirilmeli	25	3,9
doğal yürüyüş ağı ve farklı programlar oluşturulmalı	24	3,8
doğada yapılaşmaya izin verilmemeli	21	3,3
organizasyon ve yönetim profesyonelce yapılmalı	20	3,1
yerel insanlarla daha fazla işbirliği yapılmalı ortak hareket	19	3
doğal karakter bozulmamalı ve korunmalıdır	18	2,8
flora ve fauna için gözlem noktaları oluşturulmalı	13	2
özel yatırımcılar teşvik edilmeli	11	1,7
sorumluluklar belirlenmeli yasal mevzuatta yer almalı	10	1,6
doğa sporlarına ağırlık verilmeli	8	1,3
yabancıların emlak alımı engellensin	1	0,2
Toplam	225	35,3
3. Koruma ve Uygulama yönelik öneriler		
güvenlik ve kontrol sistemi geliştirilmeli	21	3,3

yürüyüş yollarının bakım ve kontrolü sağlanmalı	16	2,5
tarihi ve antik yerlere önem verilmeli, korunmalı ve hizmete açılmalıdır	12	1,9
alandaki kamp, yemek ve diğer faaliyetler için izin verilmeli	1	0,2
Toplam	50	7,9
4. Ekonomik ile ilgili öneriler		
ekoturizm bütçe ve yatırımlar artırılmalı	21	3,3
fiat standardizasyonu oluşturulmalı	4	0,6
ekoturist olmayan turistlerden farklı fiyat uygulaması	2	0,3
Toplam	27	4,2
5. Konaklama ile ilgili öneriler		
ucuz ve yöresel otantik konaklama geliştirilmeli	25	3,9
Toplam	25	3,9
6. Ulaşım ile ilgili öneriler		
motorlu araçlar doğal alandan uzak tutulmalı	11	1,7
ulaşım kolaylaştırılmalı ve geliştirilmeli	4	0,6
Toplam	15	2,3
Genel Toplam	631	100

5.5. Ekoturistlerin Kavramsal Algılama ve Yorumları

Ekoturistlerin konu ile ilgili bazı kavram ve algılamalara yönelik düşünceleri sorulduğunda büyük çoğunluğunun teorik anlamda yeterli bilgiye veya yoruma sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Ekoloji kavramı ile ilgili açık uçlu soruya deneklerin büyük bir çoğunluğu yani % 28,1'i yanıt vermemiştir. Buna karşın % 17,9'u doğanın korunması ve sürdürülebilirliği, %17,4'ü canlılar ve çevre arasındaki ilişki ve etkileşimi inceleyen bilim dalı, % 17,1'i doğal denge ve doğal yaşam döngüsü, % 7,3'ü doğanın değerini anlama ve saygı duyma, % 5,5'i doğa korumacı yaşam tarzı ve doğa turizmi, % 2,6'sı doğa ve çevre bilinci, sevgisi ve eğitimi, % 1,8'i kültür alışverişi/kültürlerin korunması ve doğanın kaldırabileceği taşıma kapasitesi, % 0,5'i ise hayvanlara saygılı davranmak veya hayvan bilimidir şeklinde yorumlar yapmıştır (Çizelge 5.5.1)

Çizelge 5.5.1 Ekoturistlerin ekoloji kavramı algılamaları ve dağılımları

Table 5.5.1 The concept of ecology perceptions and distributions of ecotourists

Ekoloji kavramı algılaması	Sayı	%
Yanıt yok	108	28,1
Doğanın korunması ve sürdürülebilir olmasıdır	69	17,9
Canlı ve çevre arasındaki ilişki ve etkileşimi inceleyen bilim dalıdır	67	17,4
Doğal denge ve doğal yaşam döngüsüdür	66	17,1
Doğanın değerini anlama ve saygı duymaktır	28	7,3
Doğa korumacı yaşam tarzı ve doğa turizmidir	21	5,5
Doğa ve çevre bilinci, sevgisi ve eğitimidir	10	2,6
Kültür alışverişi ve kültürlerin korunmasıdır	7	1,8
Doğanın kaldırabileceği taşıma kapasitesidir	7	1,8
Hayvanlara saygılı davranmak veya hayvan bilimidir	2	0,5
Toplam	385	100,0

Ekoturizm tanımı ile ilgili soru da açık uçlu olarak sorulmuş ve ekoloji kavramında olduğu gibi bu soruya hemen hemen aynı oranda (% 28,8) oranında yanıt alınamamıştır. Deneklerin % 26,5'i doğaya zarar vermeyen turizm etkinlikleri ve saygılı turizm, %11,2'si doğada zaman geçirme ve içiçe olmak, %9,4'ü doğayı anlamak, algılamak ve deneyim kazanmak, % 7,0'si doğa koruma düşüncesi, % 3,6'sı çevre ve turistler arasındaki iletişim ve alışveriş, % 3,1'i mutlu olmak, % 2,3'ü klasik turizm

dışındaki etkinlikler ve yerel insanları ile teması gerektiren turizm, %1,8'i yerel ekonomiyi canlandırmak ve geliştirmek, % 1,6'sı memnuniyet ve otel gibi yapılaşmaya gidilmeden doğada yapılan turizm ve % 0,8'si ise turizmi ve turisti içeren ekoloji bilimi şeklinde yorumlamıştır (Çizelge 5.5.2)

Verilen cevaplar incelendiğinde % 26,5 oranındaki tanım eksiklikleri olmakla birlikte, ekoturizm kavramına en yakın tanımdır. Bunun yanında yerel halkı dikkate alan, korumanın önemli olduğunu belirten kişiler de olmuştur. Fakat bu kriterler bir bütün olarak tek tanım içinde yer almamaktadır.

Çizelge 5.5.2 Ekoturistlerin ekoturizm kavramı algılamaları ve dağılımları

Table 5.5.2 The concept of ecotourism perceptions and distributions of ecotourists

Ekoturizm kavramı algılaması	Sayı	%
Fikrim yok	111	28,8
Doğaya zarar vermeyen turizm etkinlikleri ve saygılı turizmdir	102	26,5
Doğada zaman geçirme ve içiçe olmaktır	43	11,2
Doğayı anlamak, algılamak ve deneyim kazanmaktır	36	9,4
Doğa koruma düşüncesidir	27	7,0
Çevre ve turistler arasındaki iletişim ve alışveriştir	14	3,6
Mutlu olmaktır	12	3,1
Klasik turizm dışındaki etkinliklerdir	9	2,3
Yerel insanlarla teması gerektiren turizmdir	9	2,3
Yerel ekonomiyi canlandırmak ve geliştirmektir	7	1,8
Memnuniyettir	6	1,6
Otel gibi yapılaşmaya gidilmeden doğada yapılan turizmdir	6	1,6
Turizmi ve turisti içeren ekoloji bilimidir	3	,8
Toplam	385	100,0

“Doğada yapılan her etkinlik ekoturizm etkinliği sayılabilir mi” sorusuna deneklerin %71,7'si hayır yanıtını verirken % 18,7'si evet demiştir. Yanıt vermeyenlerin oranı % 9,6'dır (Çizelge 5.5.3).

Yabancı ekoturistler ile Türk ekoturistler arasında bu soruya verilen yanıtlarda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Çizelge 5.5.3 Doğada yapılan etkinliklerin ekoturizm etkinliği olup olmadığına yönelik algılamalar

Table 5.5.3 Perceptions of activities performed in nature towards ecotourism activity

	Sayı	%
Hayır	276	71,7
Evet	72	18,7
Yanıt yok	37	9,6
Toplam	385	100,0

Bu bölümde ise; doğal alanlarda yapılabilen 21 adet etkinlik listelenmiş ve ekoturistlerin bu etkinliklerden hangilerini ekoturizm etkinliği olarak gördüklerini işaretlemeleri istenmiştir. Birden fazla işaretleme yaptıkları için toplamda işaretlenme oranı 3382 gibi yüksek bir rakamdır. Burada değerlendirme işaretlenme sayısına göre yapılmıştır. Bu etkinlikler içinde en fazla işaretlenen yani ekoturistlerce ekoturizm etkinliği olarak görülen etkinlikler aşağıda sıralanmıştır. Yapılan değerlendirme sonunda ekoturistlerin % 10,7'si doğa yürüyüşlerini, % 9,4'ü kuş gözleme, % 8,0'i dağa tırmanma, % 7,7'si yaban hayvanı gözleme ve bitki gözleme, % 6,6'sı fotoğraf çekme, % 6,0'sı bisiklet gezisi, % 5,6'sı kampçılık, % 5,1'i mağaracılık, % 5,0'i tarihi ve arkeolojik geziler, % 4,8'i kano-rafting, % 4,6'sı at gezisi, % 4,3'ü hedef bulma (orienteering), % 3,8'i su altı dalışı, % 3,2'si yaylacılık ve % 2,7'si ise yamaç paraşütü şeklinde sıralanmıştır. Ekoturizm etkinlikleri içinde en az puan alan etkinlikler ise % 1,5'i sportif olta balıkçılığı ve yat turları, % 1,2'si kültürel festivaller, % 0,9'u jeep safari ve % 0,7'si avcılık olarak sıralanmıştır (Çizelge 5.5.4).

Çizelge 5.5.4 Sıralanan etkinliklerin ekoturizm etkinliği olarak algılanma durumları

Table 5.5.4 Situation of perceptions of listed ecotourism activities

Gerçek ekoturizm etkinlikleri ve öncelikleri	Sayı	%
Doğa yürüyüşleri	357	10,7
Kuş gözleme	314	9,4
Dağa tırmanma	268	8,0
Yaban hayvanı gözleme	258	7,7
Bitki gözleme	257	7,7
Fotoğrafçılık	221	6,6

Bisiklet gezisi	200	6,0
Kampçılık	186	5,6
Mağaracılık	172	5,1
Tarihi ve arkeolojik geziler	169	5,0
Kano-rafting	160	4,8
At gezisi	155	4,6
Hedef bulma (orienteering)	144	4,3
Su altı dalışı	128	3,8
Yaylacılık	108	3,2
Yamaç paraşütü	93	2,7
Sportif olta balıkçılığı	51	1,5
Yat turları	49	1,5
Kültür festivalleri	39	1,2
Jeep safari	30	0,9
Avcılık	23	0,7
Toplam	3382	100,0 101

6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu çalışmada Antalya'ya ekoturizm amaçlı gelen turistler hedeflenmiş ve bu turistlerin talepleri ve beklentilerinin yanı sıra profili, eğilimleri, ekoturizm kavramına yaklaşımları da ortaya konmaya çalışılmıştır.

6.1.Acentelerle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulguların Değerlendirilmesi

Görüşülen acentelerin kuruluş yılları 1995-2004 yılları arasında değişmektedir. Hepsi A gurubu seyahat acentesidir. Müşterilerinin kendilerine daha çok internet aracılığıyla, memnun ayrılan turistlerin tavsiyeleriyle ve tur operatörleri aracılığıyla ulaştıklarını belirtmektedirler. Hizmet verdikleri yerli turist oranı ortalama % 6'dır. 2002-2007 yılları arasında ekoturizme yönelik taleplerin önemli derecede arttığını düşünen acentelerin oranı % 67'dir. Dowling'in (2002) anlatımıyla, Lindeberg ve McKercher (1997) ve Fennell (1999) ekoturizmin küresel turizm içinde bir yer edinmeye başlamasını 1980'li yıllara rastladığını belirtmesine rağmen Antalya'da faaliyet gösteren ekoturizm acentelerinin son 15 yıl içinde kuruldukları görülmektedir.

Ekoturizm faaliyetlerinden elde edilen yıllık tahmini gelirle ilgili soruya 2 acenteden yanıt alınamamasına rağmen diğer 4 acentenin yıllık ortalama geliri 72.700 \$'dır. Acentelerden alınan bilgilere göre, ekoturistler diğer turistlere oranla yaklaşık % 32 daha fazla kazandırmaktadır. Acentelerin ikisi yıllık gelirinin tamamını, bir tanesi % 90'ını ekoturizm aktivitelerden sağlamaktadır.

Doğal alanda yapılan her etkinliğin ekoturizm etkinliği olmadığını ifade ederken özellikle doğa yürüyüşleri, kuş gözleme ve bitki gözleme (% 11,7) etkinliklerini öncelikli ekoturizm etkinlikleri olarak belirtmişlerdir.

Acenteler ekoturizm ile ilgili kavramsal yaklaşımda kuramsal tanıma yakın yorumlar yapmalarına rağmen uygulamada çok daha farklı yaklaşımlar olduğunu ifade etmektedir. Rehberlerin daha çok müşterilerin güvenliğine yönelik eğitimler aldığını doğa korumaya yönelik herhangi donanıma sahip olmadığını belirtmektedirler. Tur etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde yerel insanlarla sınırlı düzeyde işbirliği yaptıklarını ve doğanın korunmasına bazen çöp toplama veya uyarıda bulunma dışında başka bir katkılarının olmadığını belirtmektedirler. Acenteler Antalya yöresinin ekoturizm faaliyetlerini geliştirmeye yönelik taleplerini, özellikle yürüyüş yapılan

patikaların işaretleme ve bakımlarının yapılması, gezi alanlarını tanıtıcı yayınların ve haritaların hazırlanması şeklinde sıralamaktadırlar.

6.2. Ekoturistler ile ilgili Genel Değerlendirme

6.2.1. Ekoturistlerin Genel Profiline Yönelik Değerlendirme

Ankete katılan ekoturistlerin kadın (% 48, 8)- erkek (% 51,2) oranı birbirine çok yakın çıkmıştır. Aksu ve ark (2008)'e göre Antalya'ya gelen turistlerin % 60,9'unu kadınlar, %39,1'ini ise erkekler oluşturmaktadır.

Cinsiyetin yaş guruplarına göre dağılımında kadınların % 33,0 ü 45-54 yaş arası, iken erkeklerin çoğunluğu % 24,4'ü 55-64 yaş arasındadır. Tüm yaş guruplarının kendi içindeki oranlarda kadın-erkek oranı birbirinden çok farklı değilken 65 ve üzeri grupta kadınların oranı erkeklere göre önemli derecede (%27,8) daha azdır. Bu da kadın ekoturistlerin biraz daha genç olduğunu göstermektedir. Aksu ve ark (2008)'e göre Antalya'ya gelen genel turistlerin % 49,2'si 25-45 yaş aralığında ve % 31,8'i ise 15-24 yaş aralığında olup genel olarak orta ve genç yaş profiline sahiptir. Buna karşın ekoturistler ise orta ve yüksek yaş profiline sahiptir.

Yaş guruplarına göre ekoturistlerin dağılımına bakıldığında tüm guruplar içinde en yüksek oranın % 28,3 ile 45-54 yaş gurubunda toplandığı görülmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise deneklerin % 85,7 gibi önemli bir kısmının 35 yaşın üzerinde olduğu görülmektedir. Kuzey Amerika'da yapılan bir araştırmada ekoturistlerin ortalama 35-54 yaşlar arasında, kadın erkek oranının % 50-% 50 olduğunu ve cinsiyetin aktivitenin türüne, yaşın ise ve aktivitenin türüne ve fiyatına göre değişkenlik gösterdiği belirtilmektedir (TIES, 2000). Wight'ın (1993), çalışmasında ise ekoturistlerin daha çok 25-54 yaşlar arasında olduğunu ifade etmektedir.

Ekoturistlerin büyük bir çoğunluğu (% 75,8' i) lisans/lisansüstü eğitim düzeyindedir. Wight (1993), çalışmasında da ekoturistlerin eğitim düzeyi için "yüksek" tanımlamasını yapmaktadır. Aksu ve ark. (2008) ise, Antalya'ya gelen turistlerin % 62,4'ü lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip olduğunu belirtmektedir.

Deneklerin meslekleri incelendiğinde sırasıyla % 20'si emekli, % 10,1'i mühendis, % 9,9'u müdür veya yönetici, % 9,1'i doktor şeklinde devam etmektedir. Aksu ve ark (2008) ise; Antalya'daki turistlerin büyük bölümün memur ya da işçi olduğunu söylemektedir.

Gelir guruplarına göre, deneklerin % 29,4'ü 2000 \$ ve aşağısı, % 28,1'i, 3501-5500 \$ arası gelir gurubunda yer almaktadır. Ekoturistlerin yarıdan fazlası (% 57,5) bu iki gelir grubundadır. Yanıt vermeyen deneklerin

(% 8.8) tamamı yabancıdır. Aksu ve ark (2008)'ına göre Antalya' daki turistlerin % 34,8'si yıllık 6.000 Euro'nun altında, % 20,1'i yıllık 6.000 ile 11.999 Euro arasında, % 17,2'si ise 30.000 Euro ve üzerinde yıllık gelire sahip olduklarını açıklamaktadır. Bu da yaklaşık 2.5 kat ekoturistlerin daha yüksek gelirlere sahip olduğunu göstermektedir.

Ülkelere göre deneklerin durumuna bakıldığında; deneklerin % 77,4'ü yabancı, % 22,6'sı Türk'tür. Yabancıların dağılımı % 18,2'si İngiltere, % 17,8'i Almanya, % 17,6'sı İsrail, % 4,7'si Amerika şeklinde devam etmektedir. Anket bulgularında Avrupa ülkelerinin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Afrika ve Uzakdoğu'lu ekoturistlere rastlanmamaktadır. Aksu ve ark (2008) göre Antalya yöresine gelen turistlerin % 43'ü Rusya'dan, % 12,5'i Almanya'dan, % 7,6'sı ise Hollanda'dan gelmektedir.

Türk ekoturistler illere göre dağılımlarında Antalya ili % 31, İstanbul % 21, Erzurum % 15, İzmir % 8 ilk sıralarda yer almaktadır. Antalya'da zaman zaman gününbirlik bazen de birkaç günlük etkinliklerde bulunan çok sayıda doğasever olduğu dikkat çekmektedir.

TIES (2008) göre, Avrupalı ekoturistlerin, deneyimli, eğitim ve gelir düzeyi yüksek, yaş grubu orta yaştan yaşlılığa doğru artan, fikir lideri, seyahatlerini arkadaşları dostlarıyla paylaşan bu nedenle seyahatle ilgili bilgi almak için en önemli kaynak kişiler olduklarını belirtmektedir. Wight'ın (1993), Kuzey Amerika'da ekoturistlerin genel profilini, büyük şehirlerde yaşayan, 25 – 54 yaş arasında, eğitim seviyeleri yüksek, fazla para harcamayı seven, yaz dönemlerinde seyahati tercih eden, genelde çift olarak katıldıkları, 8-14 gün süreli gezileri tercih ettikleri şeklinde özetlemektedir. Aksu ve ark (2008), Antalya yöresini ziyaret eden turistlerin profilini, eğitim düzeyi yüksek ancak nispeten düşük gelirli, memur ya da işçi olarak çalışan, nispeten genç, evli kadın ya da erkek şeklinde tanımlamaktadır.

6.2.2. Ekoturistlerin Kavramsal Algılama ve Yorumlarına İlişkin Değerlendirmeler

Ekoturistlerin, ekoloji ve ekoturizm ve ile ilgili kavramsal algılamalarında sırasıyla % 28,1 ve % 28,8 oranında yanıt vermemesi konu hakkında bilgi sahibi olmadığını veya yeterli düzeyde algılamadığını göstermektedir.

Ekoturizm tanımında ise genel olarak ekoturistlerin % 28,8'i fikri olmadığını ifade ederken, diğerleri ise ekoturizmin kuramsal tanımına yakın farklı açıklamalarda bulunmaktadır. Örneğin ekoturistlerin % 26,5'i doğaya zarar vermeyen turizm etkinlikleri ve saygılı turizm, % 11,2'si doğada

zaman geçirme ve iç içe olmak, % 9,4'ü doğayı anlamak, algılamak ve deneyim kazanmak, % 7,0'si doğa koruma düşüncesi olarak farklı tanımlar yapılmaktadır.

Günümüzde ekoturizm etkinlikleri adı altında yapılan etkinliklerin kuramsal olarak kabul edilen ekoturizm kavramı ile örtüşmediği veya yanlış algılandığı anlaşılmaktadır. Yani kuramsal ile uygulama arasında önemli zıtlıklar bulunmaktadır. Örneğin uygulamada doğada yapılan her bir etkinliğin genelde ekoturizm etkinliği olarak kabul görmektedir. Ancak ekoturistlere sorulduğunda % 71,7'si hayır yanıtını vermektedir.

Bununla birlikte "hangi etkinlikler ekoturizm etkinliği olabilir" sorusuna genelde ekoturizm kavramına uygun cevaplar verilirken aynı zamanda zıt olabilecek cevaplarda verilmektedir. Genelde doğa yürüyüşleri (% 10,7), kuş gözleme (% 9,4), dağa tırmanma (% 8), yaban hayvanı gözleme (% 7,7), bitki gözleme (% 7,7), fotoğraf çekme (% 6,6), bisiklet gezileri (% 6), gibi etkinlikler öncelikli olarak ilk sıralarda yer almaktadır. Buna karşın jeep safari (% 0,9) ve avcılık (% 0,7), vb. ekoturizme zıt olabilecek bazı etkinlikler ise ekoturizm etkinliği olarak ta algılanabilmektedir. Diğer bir ayrıntı da, teoride ekoturizm etkinliği olarak en çok kabul gören yaban hayatı/bitki gözleme etkinliklerinin (% 0,4) alt sıralarda yer alması, henüz kavram ve etkinliğin tam olarak ilişkilendirilemediğini göstermektedir. Ekoturizm kapsamında, çeşitli ülkelerde yürüyüş, tırmanma, kuş gözleme, doğa fotoğrafçılığı, vahşi yaşam safaris, kampçılık, rafting, kanoculuk, ve bitki çalışmalarının en popüler ekoturizm etkinlikleri olarak ekoturistlerin ilgisini çektiği bildirilmektedir (Whelan, 1991).

Gül ve Özaltın (2007) bir etkinliğin ekoturizm kapsamında olabilmesi için temel niteliklerini; mevcut doğal ve kültürel kaynağa zarar vermemesi ve doğal çevreyi tüketmemesi, söz konusu etkinliğin, doğal ve kültürel kaynak değerlerini koruması, geliştirmesi ve ekolojik bütünlüğe doğrudan katkıda bulunacak net bir yarar sağlaması, doğa ve çevre etiğini ve çevre açısından uygun davranış biçimlerini teşvik etmesi, etkinliklerin, insana değil doğaya dönük olması şeklinde belirtmektedir. Yani ekoturist doğayı olduğu gibi kabul etmeli, kendine göre düzeltme ve değiştirme beklentisinde içersinde olmamalı, dışsal değerlerden çok içsel değerler üzerinde yoğunlaşmalı, doğal alan ve gelişmemiş alanlarda doğal çevreye eşlik eden kültürel unsurlarla ilk elden buluşma imkanı sağlamalı, etkinlik sürecine yöre insanlarının aktif katılımını sağlayacak potansiyele sahip olmalı, ekoturizm etkinliğinde, hissedilen macera heyecanı yada fiziksel

başarı elde etme düşüncesi kadar doğaya katkı, öğrenme ve takdir ölçüleri ile tatmin olma özelliği olmalıdır şeklinde özetlemektedir.

Gül ve Özaltın (2007)'e göre ekoturistler ile kitle turisti arasındaki en temel ayırım ekoturistlerin daha çok “doğa için gelmiş” olmasıdır. Teoride ekoturistin doğaya ve çevreye duyarlı olan turist olduğu varsayılmasına rağmen ekoturizm faaliyetlerinin uygulanmasında hizmet veren (yöneticiler, yöre insanları, operatörler vb.) ve hizmet alanların (turistler, ziyaretçi/kullanıcılar gibi) hepsinin çevreye duyarlı olduğu veya ekoturizmin amaçları ile uygun hareket edeceği varsayımı ve beklentisi öngörülmektedir.

Antalya yöresinde ekoturizm etkinliklerinde bulunan ekoturistler doğrudan veya dolaylı olarak olumsuz etkilerde bulduklarını da belirtmişlerdir. Örneğin büyük bir çoğunluğu yani % 27,2'si çevre kirliliğine ve özellikle çöp artışına yol açtığını ifade ederken, % 12,2'si etkinlik yapılan alanın üst toprağın sıkışmasına ve erozyona yol açtığını, %10,8'i otel, yerleşim gibi aşırı yapılaşmalara yol açtığı, %7,6'sı ekoturist sayısının fazla olması nedeniyle alan cazibesinin azalması, %7,1'i yörenin ticarileşmesine ve pahalılaşmasına yol açması, %5,1'i yaban hayvanların korkutulması, %4,6'sı yerel halkın kültürel kimliğini olumsuz etkilemesi, %4,1'i araçların yoğun kullanımını ve su tüketimini artırması, %3,5'u gürültüye neden olması ve bitkilerin toplanması/koparılmasına yol açması, %3,0'ü orman yangınına neden olması ve aşırı yol yapılması, %2,1 cip safarının çevreye çok zarar vermesi, %1,6'sının kurallara uygun davranılmaması, %5'i ise yiyecek tüketimini artırdığı şeklinde yorumlar yapılmaktadır. Bu durum mevcut ekoturistlerin, doğa korumaya duyarlı olmadığı ve ekoturizmin amaçlarına uygun hareket etmediği ortaya çıkmaktadır.

İsviçre'de yapılan bir araştırmada tatil seçimlerinde turistlerin % 95'i yerel kültüre saygılı olmanın çok önemli olduğunun dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (TIES, 2008).

Bunun yanında ekoturistlerin etkinlik sırasında doğrudan ve dolaylı olumlu etkileri de olmaktadır. Örneğin ekoturistlerin büyük çoğunluğu yani %19,9'u yöreye maddi imkan sağlayacağı, %17,9'u yöre insanların koruma bilinci geliştireceği ve farkındalığı artıracacağı, %15,6'sı kaynak değerlerinin korunmasını ve devamlılığını sağlayacağı, %13,4'ü iş ortamı yaratacağı ve girişimciliği teşvik edeceği, %8,5'u kültür alışverişi ve dostluklar oluşturacağı, %6,5'u alanın reklam ve tanıtımını sağlayacağı, %3,7'si kültür ve tarihi değerlerin kalıcı olmasını teşvik edeceği, %3,2'si çöp toplayarak alanın temiz olmasını sağlayacağı, %2,9'u koruma/yönetim politikalarını ve yatırımı yönlendireceği, %1,9'u yörenin övünç ve gurur

duymasını sağlayacağı, yeni tatil anlayışı ve beklentisini geliştireceği, %1,4'ü yöresel/ekolojik yemek kültürünü geliştireceği, teşvik edeceği ve bilgilendirme/yönlendirme çalışmalarını artıracığı, %1,2'si yöre pansiyonculuğunu geliştireceği, % 0,7'si ise göçü önleyeceği şeklinde özetlenebilmektedir. Bu bağlamda en çok ekonomik ve sosyal ölçekte olumlu katkılar sağlayacağı öngörülmektedir.

6.2.3.Ekoturistlerin Eğilimleri ve Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi

Antalya yöresine gelen ekoturistlerin %76,9' u acente (toplam 6 acente) aracılığıyla, % 23,1'i ise kendi imkânları ile gelmektedir. Özellikle 2501-3500 \$ arası gelir grubuna sahip ekoturistlerin (%28,7) tur acentelerini öncelikli olarak tercih ettikleri görülmektedir. Ayrıca yerli ekoturistler, yabancılara nazaran acenteleri çok daha az tercih etmektedir.

Antalya yöresinin tercih edilmesinde acentelerin yönlendirmesi kadar (% 24,7), Antalya'ya daha önce gelmiş olmak da (% 24,2) etkili olmaktadır. Son yıllarda insan yaşamında çok önemli bir yer tutan internetin (% 16,1), tatil yeri seçiminde, yazılı ve görsel medyadan (11,4), uluslararası turizm fuarlarından (1,6) ise çok daha etkili olduğu görülmektedir. Yaş guruplarına göre ise; 65 ve yukarı yaş grubunda Antalya'nın tercihinde % 51,9 oranında acenteler etkili olurken, 24 ve altı yaş grubunun ise çoğunluğunda internetin (% 44,4) etkili olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar göstermektedir ki yakın gelecekte internetin öneminin daha da çok artması öngörüsüyle Türkiye ve Antalya'nın ekoturizmle ilgili reklam ve tanıtım çalışmalarında, internete öncelikli yer verilmesi gereğini ortaya koymaktadır.

Ekoturistlerin büyük bir çoğunluğu Antalya yöresinin öncelikle doğal güzelliklerini, tarihi ve kültürel değerlerini görmek ve gezmek için tercih etmektedirler. Bu durum, Antalya yöresi için doğanın önemini bir kez daha göstermektedir.

Eğitim düzeyi yükseldikçe doğa yürüyüşü yapanların grup içindeki oranı da yükselmektedir. Özellikle lisans ve lisans üstü grup ekoturistlerin % 60,5'inin doğa yürüyüşünü tercih etmesi bunu kanıtlamaktadır.

Ekoturizm etkinliklerinin tercih edilme nedenlerinin başında doğayı keşfetme ve öğrenme (% 41,6) ve rekreasyonel etkinlik yapmak (% 23,4), macera tutkusunu (% 17,4) yer almaktadır. Ekoturistlerin büyük bir çoğunluğu (% 54,5'i) 11-20 kişilik gruplarla, %25,2'si ise 6-10 kişilik gruplarla etkinlikleri gerçekleştirmektedir. Acente ile gelenlerin çoğu 6 ile 20 kişilik

gruplarla gerçekleştirirken, acente kanalı ile gelmeyenlerin tek veya küçük gruplar halinde yaptıkları görülmektedir.

Antalya'da kalış süresine göre, ekoturistlerin %39,3'ü ortalama 2 hafta, %34,3'ü 15 günden fazla, %17,4'ü ise 1-7 gün arasında değiştiğini ifade etmektedir. Bu duruma göre ekoturistlerin çoğunluğu paket tur şeklinde Antalya'ya geldiği anlaşılmaktadır. Ekoturizm etkinlikleri için en fazla tercih edilen aylar sırasıyla, mayıs (%26,8), nisan (% 17,9), ekim (% 13) ve eylül (%11,4) ayları olmaktadır. Genel olarak bakıldığında, Antalya'nın sıcak ve nemli ikliminden etkilenmemek için özellikle gelir düzeyi ve yaş artıca ekoturizm etkinlikleri için özellikle mayıs, nisan, ekim ve eylül aylarının tercih edildiği anlaşılmaktadır. Buna karşın gelir düzeyi düşük ve 35 yaştan küçük olan ekoturistler özellikle temmuz, ağustos ve haziran aylarını tercih etmesi, iklim faktöründen ziyade ekonomik ve izin dönemlerinin etkili olduğu görülmektedir.

Ekoturistlerin konaklama türü tercihlerinde ilk sırada, pansiyon (% 28,8), otel (%25,8) ve köy evi konaklama (%22,0) yer almaktadır. Daha düşük gelir guruplarında pansiyon, otel, köy evi konaklama ön plana çıkarken 3501-5500 \$ arası gelir grubunda olanların % 50'sinin çadırı tercih etmesi ilginç bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Konaklama yerinin seçiminde standart konfora sahip olması (temiz yatak, sıcak su vb) (% 24,6) ve yöresel ve otantik yerler olması (% 23,5) en çok aranan özellikler olmaktadır. Bunu doğayla uyumlu ortamlar ve yapılar olması (% 19,2) da tercih edilen seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ekoturistlerin büyük bir çoğunluğu (% 66,8) Likya yolu üzerindeki noktaları, bunlar içinde de en çok tercih edilenler Olimpos, Kaş, Adrasan ve Çıralı olmaktadır. Ayrıca St Paul yolu (% 13,7), Antalya kıyıları (% 8), Antalya dağları (% 7,2), Termessos (% 0,6), Alanya (% 0,3)'ü ise tercih edilen alanlar olarak sıralanmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, ekoturistlerin özellikle doğa yürüyüşü için doğal, tarihi ve kültürel değerlere sahip ve sahile yakın olan yerleri tercih ettikleri söylenebilir.

Ekoturistlerin tur başına veya normal olarak harcanan günlük para miktarı ortalaması 87,90 \$ olup, en az 12 \$, en çok ise 598 \$ harcama yaptıkları görülmektedir. Ekoturistlerin günlük tur harcamalarının dışında harcamaların (extra) ortalaması 12,58 \$ olup minimum 2 \$, maksimum ise 239 \$ harcama yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak deneklerin çoğunluğu % 46,5'i ise yanıt vermemesine rağmen herhangi bir harcama yapmadığı yorumunu çıkarmak mümkündür. Endonezya'daki Komodo Milli Parkı'nda yapılan araştırmada ise her ziyaretçinin yaklaşık 100 dolar harcadığı, paket

tur tatilcilerinin bunun yarısını, büyük yolcu gemilerinin ise yerel ekonomiye ortalama 3 cent bıraktığı belirtilmektedir (TIES, 2005). Bu çalışmada elde edilen bulgular araştırmada elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir.

Ekoturizm etkinliklerinde, yöre insanlarının katılımı ve iletişimin sağlanması ekoturizm konseptine uygun temel yaklaşımlardan birisidir. Antalya'daki ekoturistlerin % 36,1'i yöre insanları ile hiçbir şekilde iletişim/etkileşimde bulunmadıkları görülmektedir. Bazı acenteler, özellikle yılın sıcak periyodunda haftanın her günü farklı bir etkinlik sunmaktadırlar. Bu etkinliklerden birisi de bir geceyi köy evinde konaklama ve o günü köy kültürünü tanıtmaya ayırmaktadır. Bazı acenteler de yürüyüş güzergâhlarındaki molaları köylülerin hazırlayıp sunacağı şekilde tertiplemektedir. Ancak genel olarak Antalya yöresinde gerek acenteler gerekse ekoturistler yöre insanları ile iletişim kurulmasında yetersiz oldukları anlaşılmaktadır. Bu durum yöre insanlarının ekoturizm faaliyetlerine katılımı ve etkisinin çok düşük olduğu sonucunu çıkarmaktadır. Amerikalı turistlerle yapılan bir çalışmada turistlerin % 53'ü yerel gelenek ve kültürleri öğrendikleri ölçüde seyahat deneyimlerinin değer kazandığını belirtmektedir (TIES, 2008). Bunun yolu da karşılıklı iletişimden geçmektedir. Özellikle bu konu, katma değer in yörede kalması bakımından önemlidir. Honey, (2004) her şey dahil sistemde yaratılan katma değer in % 80'i havayolu şirketlerine otel ve diğer uluslar arası şirketlere giderken, ekoturizmde ekolojik konaklama kiralari ve satın almalarla, bazen paranın % 95'inin yerel ekonomiye kalabileceğini belirtmektedir. Köy evi konaklama, köy pansiyonculuğu özellikle kırsal alandaki gelirlere önemli katkılar sağlayabilecek bir konudur. Ancak arazi çalışmaları sırasında köy pansiyonculuğu yapacak olan ailelere mutlaka eğitim verilmesi ve teşviklerde bulunulması gerektiği görülmüştür. Bu hizmeti veren köy evlerinde tuvaletlerin elden geçirilmesi, yemeklerin hazırlandığı ortamın hijyeni, yiyeceklerin servisi gibi konularda daha özenli davranılması gerektiği düşünülmektedir. Yukarıda da görüldüğü gibi bu hizmeti alacak olan kişiler eğitim düzeyi oldukça yüksek kişilerdir. Bu nedenle sade fakat kaliteli bir hizmet beklentisi içinde oldukları gözlenmiştir. Almanya'da yapılan araştırmada turistlerin % 65'i çevresel kalite beklentisi içinde, % 42'si ise çevresel anlamda dikkatli ve dostça-misafirperver konaklama alanlarını bulabilmenin özellikle önemli olduğunu belirtmektedir (Hamele, 2002). Ekoturizmde ileri olduğu bilinen bazı ülkelerde; yürüyüş yapacak kişilere hangi köyde, hangi noktada hangi yemekleri yiyebileceklerine kadar detaylı listelerle ön bilgiler verilmekte, evlerde pişecek yemeklere kadar detaylı ve düzenli bir program dahilinde yapıldığı görülmektedir. Bu da özellikle bireysel olarak yürüyüş yapanlar için taşınan yüklerin azaltılması

bakımından önemlidir. Bununla birlikte, korunan alanların etkilediği halkın, gelirle ilgili sorunlarının çözülmesinde de ekoturizm önemli bir işlev görebilmektedir. Yerel değerlere yönlendirilmiş, yerel halkın faydalandığı ekoturizm etkinlikleri hem korunan alan hem de yerel halk için önemli bir gelir kaynağı durumundadır (Gül ve Özaltın, 2007). Campbell'e göre (1998), planlamada yerel halkın katılımı ekonomik ve ekonomik olmayan faydaların yerel halka ulaştırılmasını garantiye alınmasında önemli rol oynamaktadır.

Ekoturistlerin yaklaşık % 67,8'i Antalya ve yöresine tekrar gelmek istemektedirler. Tekrar gelmek istemeyenlerin % 51,6'sı 55-64 yaş ve üzeri grupta yer almaktadır. Özellikle yaş grubu yüksek olan ekoturistlerin kalan ömürlerinde farklı ülkeler görme isteğinden kaynaklanabilmektedir. Tekrar gelmek isteyenler içinde en fazla (% 14,9) emekliler ve 2000\$ ve aşığı (% 35,6) gelir grubu oluşturmaktadır.

Antalya yöresinde gerçekleştirilen etkinlikler sırasında ekoturistlerin % 26'sı çoğunlukla veya tamamen sorun yaşadığını ifade ederken % 47'si ise hiç sorun yaşamadığı veya çok az yaşadığını ifade etmektedir. Bununla birlikte % 28'i kısmen sorun yaşadığını belirtmektedir. En çok ifade edilen sorunlar özellikle çevre kirliliği (%15), tanıtıcı yayınlar ve haritaların olmaması (%11), hizmet tesislerinin kalitesi ve yetersizliği (%10), yol işaretleri ve bilgilendirme levhalarının yetersizliği (%9), şeklinde sıralanmaktadır. Bu durum yaşanan sorunlara rağmen yinede büyük bir çoğunluğun bu sorunları fazla önemsemediğini veya tatmin düzeyinin yüksek olabildiği sonucu çıkarılması olasıdır. Ekoturistlerin % 67,8'i Antalya'ya tekrar gelme isteğinde olduğunu ifade etmesi bunu kanıtlamaktadır. Ancak yaşanan mevcut sorunların giderilmesi konusunda acil tedbirlerin alınması gerektiği sonucunu da çıkarmak mümkündür. Turistlerin bir destinasyondan duydukları tatmin düzeyi, o destinasyonun performansını belirlemede önemli bir değişken olarak kabul edilmektedir (Korzay ve Alvarez, 2005). Zira tatmin, destinasyon seçimi kararını, destinasyonda sunulan ürün ve hizmetlerin tüketimini ve destinasyonu tekrar ziyaret etme kararını etkilemektedir. Araştırmalara göre tatmin hem belirli niteliklere ilişkin beklentiler hem de bu niteliklere ilişkin performansın bir fonksiyonudur. Turistler bir destinasyonun performansı ile ilgili önce bir takım beklentiler oluşturmakta, sonrasında satın alma ve yararlanma davranışını geliştirmektedir (Huh vd., 2006).

Aksu ve ark (2008'ya göre Antalya yöresini ziyaret eden turistlerin seyahat ve tatil davranışı ise ağırlıklı olarak: yılda bir kez yurt dışında tatile

giden, tatilini kısa süre öncesinde planlayan, eşi, çocukları ya da arkadaşı ile seyahat eden, tatil amacıyla Antalya yöresine gelen, paket turu tercih eden, otelde konaklamayı seçen, her şey dahil pansiyon türünü tercih eden, bir ya da iki hafta süre ile Antalya yöresinde kalan, genelde şehir merkezini ziyaret etmeyen ancak alışveriş turlarına katılan kişiler şeklinde özetlemektedir.

Elde edilen bulgulara göre, Antalya yöresine gelen ekoturistlerin genelde; acente kanalı ile gelen, acente yönlendirmesi ile etkinliklerde bulunan, doğal güzellikleri başta olmak üzere, tarihi ve kültürel değerlerini görmek ve gezmek için gelen, en çok doğa yürüyüşleri ve gezileri tercih eden, doğayı keşfetme ve öğrenme için etkinlikte bulunan, ortalama 11-20 kişilik gruplar halinde ve 2 hafta süre ile Antalya' da kalan, gerçekleştiren, genelde etkinlikler için Mayıs, Nisan, Ekim ve Eylül aylarını tercih eden, konaklama açısından pansiyon, otel ve köy evini tercih eden, konaklamada standart konfora sahip özellikle yöresel ve otantik yerleri arzulayan, etkinlik alanı olarak en çok Likya yolu, St Paul yolu, Antalya kıyılarını kullanan, günde, en az 12 \$, en çok ise 598 \$ olmak üzere ortalama 87,90 \$ harcama yapan, yöre insanları ile fazla iletişimde bulunmayan, büyük bir çoğunluğu tekrar Antalya yöresine gelmek isteyen, vb. şeklinde eğilim ve davranışlara sahip olduğu açıklanabilmektedir.

6.2.4. Ekoturistlerin Talep ve Beklentilerine Yönelik Değerlendirmeler

Antalya yöresinde tekrar gelmeleri durumunda ekoturistlerin öncelikli olarak yapmak istedikleri ekoturizm etkinlikleri doğa yürüyüşü (% 48,2), dağa tırmanma, (% 13,5) yöresel ve kültürel geziler (% 6,4), fotoğraf çekmek (% 3,8), bitki gözleme ve köy/yayla gezisi (%3,2) şeklinde sıralanmaktadır. Bu etkinliklerin yanı sıra rafting, ekolojik tarım gezisi, dağ bisikleti, dalma, at gezisi, tarihi ve antik geziler, yaban hayatı gözleme, vb. etkinliklerde dikkat çekmektedir.

Ekoturistlerin Antalya yöresine yönelik ekoturizm faaliyetleri için ilgili kurum ve kuruluşlardan özellikle en çok talep edilen ilk beş konu; kitap broşür ve haritaların hazırlanması/dağıtılması, tanıtım, reklam ve bilgilendirme levhalarının artırılması, yeni alanlar ve etkinliklerin tesis edilmesi, kapalı güzergahların açılması, ekoturizm konusunda ilgili paydaşlara eğitim verilmesi/kursların düzenlenmesi olarak sıralanmaktadır.

Talepler genel başlıklar halinde değerlendirildiğinde önceliklerine göre;

*Tanıtım ve bilgilendirme (%30) (Kitap broşür ve haritaların hazırlanması ve dağıtılması, tanıtım, reklam ve bilgilendirme levhalarının

konulması, flora ve fauna konusunda bilgili ve donanımlı rehberler kullanılması, yabancı dilde bilgilendirmeye önem verilmesi, orman ve doğa tahrip edilmemesi ve ağaç dikme kampanyaları yapılması, acentelerin doğru bilgilendirme ve yönlendirme yapması ve ekoturistlerin bilinçlendirilmesi),

*Politika oluşturma, planlama/tasarımın yapılması (%20,4), (Yeni alanlar ve etkinliklerin tesis edilmesi, kapalı güzergahların açılması, mekansal düzenlemelerin doğaya uygun olarak yapılması, doğal alanda flora ve fauna için kırmızı noktaların belirlenmesi ve korunması, tarihi alanlar ve eserlerin korunması ve acilen restore edilmesi, doğaya uygun ancak gerekli ise yapı ve tesislerin yapılması ve aşırı yapılaşmaya izin verilmemesi, turizm ve ekoturizm politikasının oluşturulması, kullanım ve koruma zonlarının ayrılması ve denetlenmesi, vb.)

*Koruma ve uygulama (%14,9), (Kontrol ve denetlemenin olması, yürüyüş yollarının koruma ve devamlılığının sağlanması, cezai yaptırımlar ve kuralların uygulanması, yöresel kültür ve yaşamın korunması, ekoturistlerin küçük gruplar halinde yapılması ve kapasitenin aşılmaması vb.)

*Çevresel ve estetik talepler (%14,2) (Alanların veya güzergahların temiz olması, çöp toplama yerlerinin artırılması, su kalitesi ve temizliği kontrol edilmesi, bitki ve hayvan ticaretinin önlenmesi ve yerinde korumanın önemsenmesi, avcılığın yasaklanması, doğal enerji kaynaklarının kullanılması, turist taşıma kapasitesinin dikkate alınması vb)

*Eğitim ve bilinçlenme (%8,6) (Paydaşlara eğitim verilmesi ve kursların düzenlenmesi, kurum ve kişilerin ekolojik hassasiyete önem vermesi)

*Ekonomik talepler (%5,2) (Ekoturizm yatırımlarının artırılması ve tarihi ve antik kentlerin korunması ve devamlılığı için bütçe ayrılması,vb.)

*Ulaşım (%2,7) (Motorlu araçların yasaklanması, kullanım alanlarının sınırlandırılması ve düzenli otoparklar yapılması, ulaşımın kolay ve ulaşılabilir nitelikte yapılması, bisiklet yol ağının oluşturulması),

*Konaklama (%2.2) (Yöresel konaklama imkanları artırılması)

*Alt ve üst yapı (wc artırılması ve temiz tutulması, atık ve arıtma tesislerinin yapılması, ilk yardım ve sağlık sisteminin oluşturulması), şeklinde talepler sıralanmaktadır.

Antalya yöresinde ekoturizm faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik çözüm önerileri; yazılı/görsel tanıtım ve reklam yapılması (%8,5), eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerinin artırılması (%8,0), çevre temizliğine ve

bakımına önem verilmesi (%7,4), broşür kitap ve haritaların hazırlanması ve dağıtılması (%5,9), bilgilenme ve uyarı panoların yapılması (%5,5), ekoturizm etkinlik sayısı ve çeşidinin artırılması (%4,5), bilgili ve donanımlı rehberlerin kullanılması (%4,2), kurallara uymayanlara cezai işlemin uygulanması (%4,1) ve diğer öneriler şeklinde özetlenebilmektedir.

Genel olarak çözüm başlıkları şeklinde değerlendirildiğinde, Antalya ekoturizm faaliyetleri açısından en çok tanıtım ve bilgilenme (%45,3), ekoturizm politikaları ve planlama/tasarım (%35), ekonomik (%4.2), konaklama (%3.9), ulaşım (%2.3) olarak sıralanmaktadır.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ekoturizm kavramı ilgili bölümlerde açıklandığı gibi ilk bakışta doğal, ekolojik bir seyahati çağırırsa da terimin içinde gizlenmiş olan “eko” ekinin yani ekoturizm içinde ekonominin de olduğunun farkında olmak gerekir. Unutulmamalıdır ki; ekoturizm aynı zamanda bir çok kişinin de gelir kaynağıdır. Tanıtım ve pazarlama teknikleri ile bu seyahatler satılmakta ve bu satışlardan kar elde edilmektedir. Bu nedenle, amaçlar içinde kar elde etmek söz konusu olduğunda korumanın daha dikkatli bir biçimde denetlenmesi gerektiği gözden kaçırılmamalıdır.

Ekoturizmde kitle turizmüne göre yerel ekonomiye katkı doğal olarak daha fazladır. İdeal olan bölgede yaratılan katma değer o bölgenin kalkınmasına hizmet etmesi, ekonomik bir terimle ifade etmek gerekirse sızıntı (leakage) olmamasıdır. Ancak bu çoğu zaman mümkün olmamakta yerel halkın refahına katkı sanılanın aksine çok daha az olabilmektedir. Belsky’ın (1999) dediği gibi, ekoturizmi o yörenin dışından olan insanlar başlatırlar ve sonra beraber yönetirler. Bu nedenle; ekoturizm alanlarının belirlenmesi ve yönetiminde ekolojik anlamda çevrenin ve muhtemel kayıpların sürekli izlenerek, ekonominin çevresel değerlerin önüne geçmesine izin verilmemelidir. Ekoturistlerin eğitim ve çevre bilinci diğer turistlere oranla yüksek olsa da sonuçta bu kişiler de tatil yapmaktadır ve her ekoturist de aynı hassasiyeti göstermeyebilmektedir. Yerel halkın çevre bilincinin geliştirilmesi, alanda bizzat yaşayan kişiler olmaları nedeniyle hem kendileri kullanırken hem de ziyaretçilerin kullanımı sırasında daha dikkatli davranmalarını sağlayacaktır.

Antalya’da edinilen gözlemler turizm sektöründe ekoturizmin önemli bir potansiyeli olduğunu göstermektedir. Antalya yöresinin öncelikli olarak ekoturizm yönetim planı ve eylem programları yapılmak suretiyle bölgenin turizm stratejisi ile bütünleştirilmelidir. Çünkü bu planlar yapılsın ya da yapılsın bu bölgeler çoğu kez bilinçsiz biçimde kullanılmaktadır. Planlama kapsamında özellikle doğal ve kültürel kaynakların detaylı envanterleri çıkarılarak koruma kullanma dengesi gözetilerek yararlanılması sağlanmalıdır.

Uzun yıllar, yetersiz ve yanlış politikalar nedeniyle yabancı tur operatörlerinin politikaları bizim turizm faaliyetlerimizi yönlendirmiştir. Turizm politikası, ülkemizin kaynaklarını korurken turizmden hak ettiği payı alacak şekilde yeniden düzenlenmeli, ilgili kurum ve kuruluşlar bu politikaların belirlenmesi, uygulanması ve denetimi gibi her aşamada işbirliği yaparak gerekli sorumluluğu üzerine almalıdır.

Antalya yöresinde turizm amaçlı, özellikle kontrol ve denetim çalışmalarına ağırlık verilen kurumsal bir organizasyon oluşturulmalıdır. Acenteler kanalıyla gelen ekoturistler biraz daha kontrol edilebilir durumdadır ancak tamamen bireysel olarak gelip fauna ve flora bakımından tehlike altındaki türleri de kapsayabilen özel ilgi turlarına yönelik seyahatlerin büyük çoğunluğu denetimsiz ve kontrol dışıdır. Bunun yanında kurumlarımızda bir resmi kaydı bulunmadığı halde ülkemizde turizm faaliyetinde bulunan, yabancı turizm acentelerinin de denetlenmesi ve çalışma koşullarının yasal olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Yerli firmalar kazançlarından elde ettikleri gelirin bir kısmını vergi olarak öderken, mali hiçbir yükümlülüğü bulunmayan bu yabancı acenteler aynı zamanda haksız rekabet ortamı yaratmaktadırlar.

Ekoturizm içinde yer alan kuş gözleme, botanik turları gibi özel ilgi turizmine yönelik profesyonel anlamda yetişmiş uzman rehberlere acilen ihtiyaç bulunmaktadır. Bir diğer konu da ekoturizm amaçlı ülkemizi ziyaret eden ekoturistler için özel ilgi turlarına yönelik rehber kitapların, tanıtıcı yayınların bulunmaması ya da çok az olması, aynı zamanda doğal alanlarda doğaya uyumlu ve yeterli düzeyde tanıtıcı levhaların eksikliğidir. Antalya'da ekoturizm anlamında yaşanan en önemli sorunlardan biri de hem doğa hem de turistler üzerinde çok olumsuz bir etkiye neden olan, ağırlıklı olarak pet şişe ve naylon torbalardan oluşan çöp yığınlarıdır.

Antik çağlardan kalan patikalar doğa yürüyüşlerinin en gözde mekanlarıdır. Özellikle Likya yolu üzerindeki bu patikaların korunması, bakımlarının yapılması ve asfaltlanmaması çok önemlidir. Ekoturizme yönelik konaklama tercihlerinde köy evi konaklama ya da köy pansiyonculuğu en çok tercih edilen konaklama türlerinden biridir. Bu nedenle Antalya'da ekoturizme uygun alanlarda köy pansiyonculuğu planlı ve eğitilmiş olmak kaydıyla teşvik edilmeli ve geliştirilmelidir. Bu sayede ek gelir sağlayacak olan orman köylülerinin de ormanlar üzerindeki baskıları azalacaktır..

Bilindiği gibi; sürdürülebilir turizm kapsamında, çevrenin korunması, çevre bilincinin geliştirilmesi, turistik tesislerin çevreye olan olumlu katkılarının teşvik edilmesi ve özendirilmesi amacıyla, çevreye duyarlı konaklama tesislerinin sınıflandırılmasına ve belgelendirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenleyen Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerine Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi Belgesi Verilmesine Dair Tebliğ Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Anonim, 2008). Örneğin; yapılan bir araştırma İngilizlerin yaklaşık olarak yarısının iyi çalışma koşullarının garanti edildiği, çevreyi koruyan, yerel halka yardımları

destekleyen ibarelerini belirten şirketlerle tatile gitmeyi tercih ettiklerini göstermektedir (Tearfund, 2000). Amerikalı, İngiliz ve Avustralyalı turistlerle yapılan bir araştırma bu turistlerin % 70'inin 2 haftalık konaklama için, çevresel sorumluluk davranışları sergileyen otellerde konaklamak kaydıyla 150 \$ dolara kadar daha fazla ödeme yapabileceklerini ortaya çıkarmıştır (Travelbiz, 2002). Benzer bir uygulama da seyahatlerinin çoğu daha çok hassas ekosistemlerde gerçekleştiği için ekoturizme yönelik hizmet veren turizm acentelerinde uygulanabilir. Acentelerde, beraberindeki guruplara öncülük eden rehberlere, doğanın korunması, dikkatli kullanılması vb. konularda eğitimler verilebilir. Tehlike altında bulunan türler, bu türlerin bulunduğu bölgeler, ya da bu türlerle ilgili daha dikkatli olunması gereken dönemler (üreme dönemleri gibi) tanıtılmalıdır. Gerekli eğitimleri tamamlayan acenteler sertifika verilerek ayrıcalıklı hale getirilmelidir. Bu gibi sertifikaların acentelerin tanıtım broşürlerinde yer alması hem turistlerin tatil seçimlerinde hem de doğa koruma çalışmalarına verilen öneme dikkat çekilmesinde etkili olacaktır. Nitekim; yapılan araştırmalar, Avrupa'da; turistlerin % 20-30'unun sürdürülebilir turizmin ihtiyaç ve değerlerinin farkında olduğu; % 10-20'sinin konaklamalarda "yeşil" seçeneği olup olmadığına dikkat ettiğini, % 5-% 10'unun ise yeşil tatil talep ettiğini belirtmektedir. (Hamele, 2004). İngiltere'de yapılan bir diğer araştırmada ise deneklerin % 87'si tatillerinin çevreye zarar vermemesi gerektiğini söylemiştir. % 39'u ise etik olarak sorumlu olma garantisi verilmesi durumunda % 5 daha fazla para ödeyebileceklerini belirtmişlerdir (TIES, 2008).

Ekoturizmin daha çok orman alanlarında gerçekleştiği dikkate alınır; bu alanlarda Çevre ve Orman Bakanlığı etkisini yayınları, eğitici uygulamaları, denetimleri vb ile daha aktif şekilde göstermelidir. Özellikle personel yetersizliği öncelikli çözülmesi gereken sorunların başında gelmektedir.

Ekoturizme yönelik araştırma ve geliştirme çalışmalarına önem verilmelidir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçların da hangi oranda uygulamaya aktarılacağı, korunan alan yöneticileri ve karar vericiler tarafından değerlendirilerek aşama kaydedilmelidir.

Sonuç olarak, ekoturizmin dünyanın kalan bozulmamış doğal alanlarına, ağırlıklı olarak, az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelere, yapılan seyahatler olduğu ve bu ülkelerin de genellikle bu alanların korunması ve yönetiminde geç kaldığı unutulmamalıdır. Sektörün her zaman araştırma ve geliştirme çalışmalarından bir adım önde olduğu düşünülürse; planlı döneme geçmekte acele edilmelidir. Antalya ve yakın çevresi

ekoturizm açısından önemli bir potansiyeldir. Bu potansiyel; akılcı, kaynakların korunması ve geliştirilmesi temeline dayalı bir anlayışla değerlendirilmelidir.

ÖZET

Bu araştırma projesinde Antalya'ya ekoturizm amaçlı gelen turistler hedeflenmiş ve bu ekoturistlerin talep ve beklentilerini belirlemek amacıyla 6 ekoturizm acentesi ile görüşmeler yapılmıştır. Acentelerin getirdiği ekoturistlerin yanında, bireysel olarak gelenler de dikkate alınarak, toplam 385 yerli ve yabancı ekoturist ile anket çalışması yapılmıştır.

Çalışmada öncelikle ekoturistlerin genel profilini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiş, eğilimleri ve yaklaşımları belirlenmiştir. Ekoturistlerin Antalya ve çevresinde geçirdikleri tatillerinin son günlerinde yapılan anket çalışmalarıyla kaldıkları süre boyunca karşılaştıkları sorunlar, yetkililerden ve ilgili kurumlardan talep ve beklentileri; çoktan seçmeli, açık uçlu ve likert tipi sorularla ortaya konmuştur. Talep ve beklentilerin yanı sıra kavramsal algılama ve yorumlarına ilişkin sorulara da yer verilerek, Antalya ölçeğinde ekoturizme yönelik uygulamadaki algılamalar ile teorideki tanımlamalar irdelenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, Antalya yöresine gelen ekoturistlerin genelde; acente kanalı ile gelen, acentelerin yönlendirmesi ile etkinliklerde bulunan, doğal güzellikler başta olmak üzere, tarihi ve kültürel değerleri görmek ve gezmek için gelen, en çok doğa yürüyüşleri ve gezileri tercih eden, doğayı keşfetme ve öğrenme için etkinlikte bulunan, ortalama 11-20 kişilik gruplar halinde ve 2 hafta süre ile Antalya' da kalan, genelde etkinlikler için mayıs, nisan, ekim ve eylül aylarını tercih eden, konaklama açısından pansiyon, butik otel ve köy evini tercih eden, konaklamada standart konfora sahip özellikle yöresel ve otantik yerleri arzulayan, etkinlik alanı olarak en çok Likya yolu, St Paul yolu, Antalya kıyılarını kullanan, günde, en az 12 \$, en çok ise 598 \$ olmak üzere ortalama 87,90 \$ harcama yapan, yöre insanları ile fazla iletişimde bulunmayan, büyük bir çoğunluğu tekrar Antalya yöresine gelmek isteyen, vb. şeklinde eğilim ve davranışlara sahip olduğu açıklanabilmektedir.

Ekoturistlerin Antalya yöresine yönelik ekoturizm faaliyetleri için ilgili kurum ve kuruluşlardan en çok talep ettiği konular içinde tanıtım ve bilgilendirmeye yönelik talepler (%30,7), politika, planlama ve tasarıma yönelik talepler (%20,4), koruma ve uygulamalarla ilgili talepler (%14,9), çevresel ve estetik beklentiler (%14,2), eğitim ve bilinç düzeyine yönelik talepler (%5,8) şeklinde öne çıkmıştır.

Projenin öneriler kısmında ise terimin içinde gizlenmiş olan "eko" ekine yani ekoturizm içinde ekonominin de olduğuna dikkat çekilmiş, amaçlar içinde kar elde etmek söz konusu olduğunda Antalya'nın doğal

alanlarının bilinçsiz kullanımından kaynaklanabilecek muhtemel kayıpların sürekli izlenerek korumanın daha dikkatli bir biçimde denetlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, bu çalışmadan elde edilen sonuçların da korunan alan yöneticileri ve karar vericiler yönüyle değerlendirilerek hangi oranda uygulamaya aktarılabilceğinin belirlenmesi önerilmiştir.

SUMMARY

In this study, tourists which have eco-tourism purpose were targeted and in order to determine the demands and expectations of these eco-tourists, interviews have been made with 6 Eco-Tourism agencies. Survey studies have been made with 385 local and foreigner eco-tourists both brought by agencies and individuals.

In the study, it is aimed to determine the general profile of eco-tourist characters, their tendencies and approaches. The difficulties among their holidays, demands and expectations from the related institutions and officials have been determined by multiple choice, open-ended and Likert-scale questions at the questionnaires. Besides to the demands and expectations, perceptions from the applications and theoretical explanations were compared on Antalya scale by using questions related with conceptual perceptions on eco-tourism and their commentaries.

As a conclusion, eco-tourists of Antalya are generally; come to Antalya by agencies, want to see and visit natural beauties, historical and cultural values, prefer natural hiking tours to discover the nature and learn about it, in a group of 11-20 person average, stay 2 week for holiday, chose mostly May April September and October for eco-tourism activities, prefer pensions, boutique hotels and authentic village houses for accommodation, use Lycian way, St Paul way and coastal side of Antalya for activity areas, pay \$ 87.90 avg. a day (min \$12, max \$598) during their holidays and most of them want to come back to Antalya again.

The most important eco-tourist demands and expectations are; advertising and informative demands (30,7 %), demands on politics and planning (20,4 %), demands on protection and activities (14,9 %), environmental and esthetic expectations (14,2 %), demands on education and conscious level (5,8 %).

At the suggestions part of the project it is stressed that, term of “eco” also means economy when it is mentioned about eco-tourism. When profit becomes one of the aims then it is necessary to examine more carefully against possible unconscious use of these natural areas in Antalya. Also it is suggested that decision makers of protected areas to use the conclusions of this project for planning some kind of applications for Antalya.

KAYNAKÇA

- AKSU A. A.ÖZDEMİR B.BATO ÇİZEL R., TARCAN İÇİGEN E., ÇİZEL B., EHTİYAR R., 2008**, Antalya yöresi turist profili araştırması “Fikirleriniz bizim için önemli” Turist profili, Turist beklentileri, Turist tatmini, Destinasyona sadakat Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, 102s.
- AKPINAR, S., 2008**, Türkiye'nin Turizm Merkezlerinde Ekoturizm Yaklaşımları http://www.ceterisparibus.net/arsiv/s_akpinar.doc
- ANONİM, 2006?**, Antalya'nın Milli Parkları ve Mesire Yerleri, Tc. Çevre ve Orman Bakanlığı, Antalya İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Antalya.
- ANONİM, 2008, Resmi Gazete**, 22 Eylül 2008 Pazartesi, Sayı : 27005
- AVCIKURT C., KÖROĞLU A. VE DOĞDUBAY M., 2003**, Alternatif Turizmin Planlanmasında SWOT Analizinin Uygulanması, Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı. Çankırı.
- ATSO, 2007**, 03-04 Mart-Turizmde Yeniden Yapılanma ve Yeni Açılımlar Zirvesi, Sonuç Bildirgesi, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası.
- BAŞ T., 2006**, Anket nasıl hazırlanır, uygulanır, değerlendirilir? Seçkin yayınevi, Ankara, 236s.
- BELSKY, J., 1999**, Misrepresenting communities: The Politics of Community-based Rural Ecotourism in Gales Point Manatee, Rural Sociology, Belize, 641-666p.
- CEBALLOS LASCURAIN, H. 1993**, Overview on ecotourism around the world: ICN's ecotourism program. In: *Proceedings of 1993 World Congress on Adventure Travel and Eco-tourism. Brasil: The adventure Travel Society. Englewood, pp.219-222.*
- ÇAĞLAR Y., 2007**, Türkiye'de Ekolojik Koşullardan Yararlanma ve Doğal Varlıkları Kullanma Politikalarının Sermaye Birikim Süreçlerine Etkileri, Kırsal Çevre Yıllığı'2007, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Derneği, ISSN:1303-9334, 81-116s.
- ÇEVİRGEN, A., 2004**, Edremit Yöresinde Ekoturizme Yönelik Bir Talep Araştırması, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 12, ss.45-67.

- ÇİMRİN H., 2008)** Hayvan Besiciliği üzerine kurulan hayat, Antalya Yörükleri, [http:// www.antalyabugun.com/ ?page=makale&y_id =&MID=2534](http://www.antalyabugun.com/?page=makale&y_id=&MID=2534)
- DEMİRTAŞ A., USTA S., BEKTAŞ M., 2007,** Sarıçalı Dağı'nda Ekoturizm Deneyimi ve Koruma-Kullanım Dengesi İçinde Koruma Statüsü Kazandırılmasına İlişkin Öneriler, Kırsal Çevre Yıllığı'2007, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Derneği, ISSN:1303-9334, 57-64.
- DEY B., SARMA M.K., 2006,** Tourist typologies and Segmentation Variables with Regard to Ecotourists. Tourism Management Vol.VIII, 31-39p.
- DPT, 2006,** Dokuzuncu Kalkınma Planı, TC.Resmi Gazete, Sayı: 26215, 100s. www.dpt.gov.tr/DocObjects/Download/1968/plan9.pdf
- ERDOĞAN N., 2003,** Kitle Turizmi, Alternatif Turizm ve Ekoturizmde Sürdürülebilirlik Üzerine Bir Değerlendirme.,Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Ankara.
- ERDOĞAN N., ERDOĞAN, İ. 2004,** Ekoturizm Betimlemeleriyle İletilenlerin Doğası, İletişim 2005/20).
- GÖKSU, Ç., 2008,** Akseki İbradı Projesi, Akseki İbradı Kültürel, Doğal Kalkınma Projesi Çalışmaları, [http://bluesun12.googlepages.com/akseki-ibrad% C4% B1projesi](http://bluesun12.googlepages.com/akseki-ibrad%20C4%B1projesi), 17.11.2008.
- GÜL, A. ve ÖZALTIN, O., 2007a,** Türkiye'deki Korunan Doğal Alanlarda Ekoturizm Amaçlı Ekolojik Planlama Yaklaşımı. Ekolojik Mimarlık ve Planlama Ulusal Sempozyumu, 27-28 Nisan-2007, Antalya Mimarlar Odası. 194-203s. Antalya.
- GÜL, A. ve ÖZALTIN, O., 2007b,** Ekoturizm ve Isparta I. Gülçevrem, Isparta İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Yıl 2007/2 Sayı:2 ISSN-1307-6795. 22-25s. Isparta.
- GÜL, A. ve ÖZALTIN, O., 2008.** Ekoturizm ve Isparta II. Gülçevrem, Isparta İl Çevre ve Orman Müdürlüğü. 2008/1 Sayı:3 ISSN-1307-6795. 18-21s. Isparta.
- HAMELE H.,2002,** Ecotrans, Germany, www.ecotrans.org.
- HAMELE H.,2004,** Ecotrans, Germany, www.ecotrans.org.

- HONEY M., 2004**, Ecotourism: A tool for Sustainable Development. Workshop on Ecotourism, conducted by Eco Tourism Society of Sri Lanka (ESSL) in Association with The Tourism Cluster and Competitiveness Programme Colombo, Sri Lanka.
- HUH J. UYSAL M. ve McCIEARY K. (2006)**. Cultural/Heritage Destinations: Tourist Satisfaction and Market Segmentation. *Journal of Hospitality and Leisure Marketing*, 14 (3): 81-99.
- KARAGÖZ Y., EKİCİ, S., 2004**, Sosyal Bilimlerde Kullanılan Uygulamalı Araştırmalarda Kullanılan İstatistiksel Teknikler ve Ölçekler, c.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 5, Sayı:1, 25-43s.
- KERSTETTER, D.L., HOU, J.S. & LİN, C. H., 2004**, Profiling Taiwanese ecotourists using a behavioral approach. *Tourism management*, 25(3), 491-498p.
- KIRIŞ, R., YURDAER M., ÇAĞATAY A., 2002**, Eko-turizm için Mekan ve Yerel Toplulukların Katılımının Planlanması (Akseki-İbradı Havzası Örneği), II. Turizm Şurası Bildirileri, 12-14 Nisan 2002, 323s.
- KORZAY M. ve ALVAREZ M. D. (2005)**. Satisfaction and Dissatisfaction of Japanese Tourists in Turkey. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 16(2): 176-193.
- KOZAK M. (2001)**. Repeaters' Behavior at two Distinct Destinations. *Annals of Tourism Research*, 28(3):785-808.
- KURDOĞLU, O., 2008**, Turizmin Yeşil Şapkası: Ekoturizm ve Diğer Turizm Kavramları Üzerine Değerlendirmeler, Kırsal Çevre Yıllığı'2008, Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Derneği, ISSN:1303-9334, 73-92s.
- KUVAN, Y., 2002**. Korunan Alan-Turizm İlişkilerine Yönelik Kavramsal İrdeleme. Akdeniz University School of Tourism, First Tourism. Congress of Mediterranean Countries. *Tourism in Mediterranean from Past to Future*. 419-424s, Antalya.
- LINDBERG, K., 1991**. Policies for Maximizing Nature Tourism's Ecological and Economic Benefits. World Resources Institute.
- LOKER, L. 1993**, The Backpacker Phenomenon II: More Answers to Further Questions. Townsville, Australia: Department of Tourism, James Cook University of North Queensland.

- NAYIR, 2009**, Isparta Yöresi Korunan Doğal Alanlarında Ekoturizm Talep Ve Eğilimlerinin Belirlenmesi Yüksek Lisans Tezi, T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Isparta, 116s.
- NEYİŞÇİ, T., 2003**, Neden Ekoturizm? Ders Notları.
- OĞUR R.,TEKBAŞ Ö.F.,2003**,Anket Nasıl Hazırlanır? STED,Cilt 12,Sayı:9, 336-340s.
- OZANER S., F., 2002**, Ekoturizm Nedir Ne Değildir, 2002 Dünya Ekoturizm Yılı'nın Amacı Nedir? II. Turizm Şurası Bildirileri, 12-14 Nisan 2002, 319-323s.
- ÖZHATAY N., BYFIELD A., ATAY S., 2003**, Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları, WWF, İstanbul, 88s.
- PAGE S.J., DOWLING R.K., 2002**, Ecotourism.Ecotourism: Concepts, definitions and issues. Prentice Hall.Pearson Educated Limited, (55-87), 337p.
- PFORR, C., 2001**. Concepts of Sustainable Development, Sustainable Tourism, And Ecotourism: Definitions, Principles, and linkages. Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism, 1 (1) 68-71s.
- PRISKIN, J. 2003**, Characteristics and Perceptions of Coastal and Windflower nature-based Tourists in The Central Coast Region of Western Australia. Journal of Sustainable Tourism,11-6.
- RAHEMTULLA,Y.G., WELLSTEAD, A.M., 2001**, Ecotourism: Understanding Competing Expert and Academic Definitions, Information Report, NOR-X-380,Canadian Forest Service Northern Forestry Centre, 23p, Canada.
- TAO, C., H., EAGLES, P., F., SMITH, S., L., J., 2004**, Profiling Taiwanese Ecotourists Using a Self-definition Approach. Journal of Sustainable Tourism, 12 (2) 149-169s
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, 2007a**, Türkiye Turizm Stratejisi, 2023, 2007-2013 Eylem Planı,33s.
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, 2007b**, Turizm Zirvesi: Türk Turizmde Yeniden Yapılanma ve Yeni Açılımlar 3-4 Mart 2007, Belek, Antalya. www.kultur.gov.tr

- T.C. ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI, 2006,** Orman Genel Müdürlüğü,Orman Varlığımız, Ankara, 155s.
- TEARFUND, 2000,** Tourism-an Ethical Issue:Market Research Report, Tearfund, London.
- TIES, 2000,** Ecotourism Statistical Fact Sheet. The International Ecoturism Society. www.ecotourism.org.
- TIES, 2005,** Fact Sheet: Global Ecotourism. The International Ecoturism Society. www.ecotourism.org.
- TIES, 2008,** The International Ecotourism Society, Global Ecotourism Fact Sheet.Updated edition.
- TRAVELBIZ, 2002,** Green is Good for Hotel Business, Online Article, 29 August 2002. www.travelbiz.com.au/articles/14/oc010614.asp.
- TUBİVES, 2009,** Türkiye Bitkileri Veri Servisi <http://www.weski.tubitak.gov.tr/tubives/index>
- TURSAB, 2002,**Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm, TURSAB Ar-Ge Departmanı.
- TURSAB, 2008,** Tursab Araştırma Dosyaları,Turizmin ekonomideki yeri, ithalat, ihracat içindeki payı, 1964-2007 yılları. <http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler>.
- WHELAN T., 1991.** Nature tourism, managing for the environment, Island Press, p. 3-21.
- WIGHT, P. A. (1993),** “Ekoturizm: Ethics or Eco-Sell?”, Journal of Travel Research, 31 (3):3-9)
- WTO, 2004,** World Tourism Organization, www.unwto.org.
- WTO, 2007,** World Tourism Organization, www.unwto.org.
- YOON Y. ve UYSAL M. (2005).** An Examination of the Effects of Motivation and Satisfaction on Destination Loyalty: A Structural Model. Tourism Management, 26(1): 45-56.